

DEVLET VE VAKIF ÜNİVERSİTELERİ

Rektör Seçiminin Önemi

Latif MUTLU

YALIN YAYINCILIK
İSTANBUL - 2009

DEVLET VE VAKIF ÜNİVERSİTELERİ Rektör Seçiminin Önemi

Latif MUTLU

YALIN YAYINCILIK

Ordu Caddesi Özbek Çarşısı No. 25 / 41
(İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü'nün Karşısında)
34452 - Beyazıt - İSTANBUL
Tel: (0212) 518 43 63 - (0212) 546 97 54
Fax: (0212) 518 43 63
e-mail: yalinitap@yahoo.com
Yayıncı Sertifika No: 0108-34-009911

Baskı: Yalın Yayıncılık Matbaası
Tel: (0212) 518 43 63

Birinci Basım: Temmuz - 2009

© Bu kitabın 5846 sayılı Yasa ile korunan tüm hakları yazarına aittir. İzinsiz olarak herhangi bir şekilde çoğaltılamaz. Kaynak gösterilmek suretiyle alıntılar yapılabilir.

© All rights reserved

No part of this book may be reproduced or stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means mechanical, electronic, photocopy, magnetic, tape or otherwise, without permission in writing from the writer.

İÇİNDEKİLER

Ön söz	5
1. Giriş	7
2. Devlet ve Vakıf Üniversiteleri Arasındaki Yapısal Farklar	13
<i>Kuruluş</i>	13
<i>Devlet Yardımı</i>	13
<i>Vakıf Üniversitelerine Devlet Yardımı</i>	14
<i>Dokunulmazlık</i>	18
<i>Hususi Damgalı (Yeşil) Pasaport</i>	19
<i>Öğrenciler Korumasız</i>	20
3. Devlet ve Vakıf Üniversiteleri Arasındaki Fark: Rektör Seçimlerinde ...	23
4. Cumhurbaşkanı Rektör Seçimlerine Karışmamalı	25
5. ABD’de Mütevelli Heyet Sistemi Nasıl Başladı ve Kanunlaştı?	27
6. Başlangıçtan Günümüze Kadar Rektör Seçimlerinin Geçirdiği Aşamalar	29
<i>Rektörlerle İlgili 13 üncü Maddede Yapılan Değişiklikler</i>	32
7. Rektörlerle İlgili 13 üncü Maddenin Eleştirilmesi	33
Madde 13 - Rektör	33
Devlet Üniversitelerinde Rektör Seçim Sistemi	34
Yeni Kurulan Üniversitelere Rektör Seçilmesi	34
Vakıf Üniversitelerinde Rektör Seçimi	34
<i>Görev, Yetki ve Sorumlulukları</i>	35

8. Rektörlerle İlgili 13 üncü Maddenin Değiştirilmesinin Gerekçesi	39
9. Devlet Üniversitelerinde Mütevelli Heyet Oluşturulması ve Rektör Seçimi	43
Sonuç	47
EKLER:	
Değiştirilmesi Önerilen Kanun Metni (2547 S.K./ 13. md.)	49
<i>Rektörlerle İlgili 13 üncü Madde (Yürürlükteki Metin)</i>	49
<i>Önerilen Yeni 13 üncü Madde (Taslak Metin)</i>	50
Ek. 1: Türkiye ve Diğer OECD Ülkelerinde 30 Yıl Boyunca Kalkınma Hızlarının Yükselişi (<i>Milli gelirin 30 yıllık seyri</i>)	52
Ek. 2: Dünya Üzerinde Bilgisayar, Telefon Gibi Yeni Teknolojilerin Kullanma Kapasiteleri (<i>Türkiye'yi standart dışı bırakmışlar.</i>)	53
Ek. 3: Kamu Bütçesinden Yapılan Eğitim Harcamalarında Öğrenci Başına Düşen Miktar	54
Ek. 4: Bazı Ülkelerde Yükseköğretimde Öğrenci Başına Eğitim Harcaması (2005 Yılı, ABD Doları)	55
Ek. 5: Yükseköğretim'de Eğitim Giderlerinin Kaynakları	56
Ek. 6: Osmanlı İmparatorluğundan Ayrılarak Bağımsızlığını Kazanan Ülkelerin İnsani Gelişmişlik Sıralaması (2006)	57
Ek. 7: Eğitim Düzeyi ve Doğurganlık Oranları Arasındaki İlişki	58
Ek. 8: Birleşmiş Milletler UNDP'ye Göre Ülkelerin Kalkınma İndeksi	59
Yararlanılan Kaynaklar	60
İndeks	61
Latif MUTLU'nun Yayınlanmış Eserleri	63

Ön söz

Üniversitemizin çok değerli kurucularından Sn. Latif Mutlu, “Vakıf ve Devlet Üniversiteleri - Rektör Seçiminin Önemi” başlıklı çalışmasına bir ön söz yazma onurunu bana verdiği için kendisine teşekkür borçluyum.

Ben, bu çalışmanın ilk paragrafında belirtilen ana konu ile ilgili bazı görüşlerimi sunmak istiyorum.

Bugün, özellikle devlet üniversitelerinin 1980 askeri darbesine egemen olan faşizan zihniyetin etkisine en çok maruz kalan kamu kuruluşlarından olduğunu yadsıyamayız.

Devlet üniversitelerinde, üniversiteyi oluşturan dekanlar, öğretim üyeleri, yardımcıları ve öğrenciler üniversite yönetiminde etkin olma, elverişli görev ve rollerden uzakta kalmak zorunda bırakılmışlardır.

Bu hususun en çarpıcı örneklerinden biri, üniversite öğretim üyelerinin büyük bir çoğunluğunun güvenini kendisine verilen oylarla sağlamış olan bir rektör adayının, ya YÖK aşamasında tavsiye edilmesi yada Cumhurbaşkanı'nın politik tercihlerine kurban edilmesidir.

Öte yandan, rektör aday adayları, üniversitede en kalabalık öğretim üyesi sayısına sahip fakültelerinin öğretim üyelerinin arasından çıkmaktadır. Örneğin, İstanbul Üniversitesi'nin rektörleri uzun bir zamandan beri kalabalık tıp fakültelerinden seçilen akademisyenlerdir.

Oysa 1946 tarihli üniversiteler kanununa, her dönemde, o döneme kadar öğretim üyeleri arasından rektör seçilmeyen fakültelerden birinin adayları arasından seçim yapma usulüne dönmek akılcı bir yol olabilir.

Rektör seçimi, vakıf üniversitelerinde, devlet üniversitelerine oranla daha gerçekçi sayılabilecek bir zemine oturtulmuş gibidir. Ancak, vakıf üniversitelerinde de son söz sahibi Mütevelli Heyetidir. Mütevelli Heyetinin önüne öğretim üyelerinin ve yardımcılarının eğilimlerini gösteren bir tespit bile sunulmamaktadır.

Devlet üniversitelerini, rektör seçimlerinde politik tercihlere neredeyse her zaman öncelik veren kamusal otoritenin baskıcı yumruk darbelerinden kurtarmanın bir çaresi vardır ve herhalde bulunmalıdır.

Bir yol, üstadımız Sayın Mutlu'nun önerdiği gibi rektör seçiminde, üniversitenin bulunduğu illerde bir seçici kurulun oluşturacağı Mütevelli Heyeti yetkili kılmaktır.

Soyut olarak bu yol, şimdikinden daha geçerli görünmektedir. Ne var ki, seçici kurulda, Vali, Belediye Başkanı, Başsavcı, Kıdemli Hâkim, Garnizon Komutanı ve diğer kişiler yer alacaklarsa, asıl sorunun çözümünün, yerel politikacıların tercihleri ile birlikte kamusal otoriteye bağlı kılınacağı açıktır. Hele bu seçici kurulunun oluşturacağı Mütevelli Heyet, “topluma mal olmuş, toplumun herhangi bir kesiminin temsilcisi olmayan ve üniversiteye bağış yapacak veya yaptırabilecek kişilerden oluşacaksa yağmurdan kaçarken doluya tutulmuş olmaz mıyız”

Bu Mütevelli Heyetin yetkileri çok geniş olacaksa - ki öyle olmalıdır - üniversite mensuplarının da katkısıyla ve daha önceki dönemlerde rektörlük ve benzeri görevlerde bulunmuş akademisyenler ve yasa ile kurulmuş meslek örgütlerinin başkanlarından oluşan bir seçici kurul tarafından oluşturulmalıdır.

Görüşlerime son verirken, devlet ve vakıf üniversiteleri arasında bazı farkların devamından yana olduğumu da belirtmek isterim. Bundan kastım, akademik özellikler ve serbestliklerdir. Yoksa, vakıf üniversitelerinin üvey evlat ya da şamar oğlanı muamelesi görmelerinin devamı değil...

Prof. Dr. UĞUR ALACAKAPTAN

Giriş

Bilim ve bilim kurumunun, toplum yapısında yerini alması, uzun süren bir gelenek ister. Batıda kiliseden bilime geçiş süreci uzun ve inişli çıkışlı bir yol sonucunda gelişme sürecine girmiştir. Bilim ve bilimsel düşünceler oldukça geç olarak bize geldiği için, çağdaş uygarlık düzeyini yakalamak için, çok daha hızlı çalışmamız gerekiyor.

Ülkemizin kırk yıldan beri yokluğunu hissettiği üniversite özleminin, son on beş yılda devreye giren vakıf üniversiteleri ve iki yıldan beri art arda açılmakta olan devlet üniversitelerinin kurulması ile birlikte sona ermesi bekleniyor.

Bu kitabın ana amacı devlet üniversiteleri ile vakıf üniversitelerinin kurumsal yapıları ve kamusal tüzel kişiliklerini karşılaştırarak, devlet üniversitelerinde rektör seçim sistem sisteminin farklılığını ortaya koyduktan sonra, devlet üniversitelerinde de rektörlerin, Mütevelli Heyet tarafından seçilmeleri ve atanmaları konusunda bilgi sunmak ve öneride bulunmaktır.

Devlet üniversitelerinden altmış yıl sonra, bundan on beş yıl önce devreye girmeye başlayan vakıf üniversiteleri, bugün mevcut üniversitelerimizin üçte birini oluşturmaktadır. Bu üniversitelerde rektör seçimleri Mütevelli Heyetçe yapılmaktadır. Bu konuda herhangi bir eleştiri ve olumsuzluk gözlenmemektedir. Diğer taraftan devlet üniversitelerinde öteden beri yapılmakta olan rektör seçimlerinin sürekli olarak eleştirilere ve şikâyetlere yol açtığı herkesçe bilinen bir gerçektir.

Bu arada, sayıları hızla artmakta olan vakıf ve devlet üniversitelerinin ön plana çıkan akademik kadroların eksikliğinin yarattığı endişe ve korku karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca, vakıf ve devlet üniversiteleri aynı yasalarla, aynı koşullara tâbi olarak kuruldukları halde, uygulamada farklılıkların oluştuğunu görüyoruz. Hemen her ilgilinin ve aydınlarımızın bildiği, üniversitelerimizin verimliliğini artırıcı olguları burada bir sıra halinde, gerekçeleri ile birlikte görüp inceleyeceğiz.

Üniversiteleri oluşturan altyapı, ders araç ve gereci ile akademik kadronun içinde en önemli unsurun, üniversiteyi çekip çeviren, yönlendiren

ve araştırmaların yaygınlaşmasına 6nderlik eden kişinin, rekt6r(ler) olduğu genel kabul g6rm6ř bir ger6ektir. Rekt6r6n 6niversiteyi iyi y6netebilmesi i6in g66l6 olmasđ gerekir, bu nedenle ilk adımda rekt6rlerin se6ilme y6ntemleri 6ok 6nemli bir konu olarak karşımıza 6ıkıyor. Rekt6r, akademik ve idari olarak 6niversitenin en 6st d6zey y6neticisidir. 6niversitelerin fonksiyonlarını tam olarak yerine getirebilmesi i6in aranan rekt6r6n y6neticilikten 6ok, liderlik 6zellikleri 6n planda olmalıdır.

T6rkiye’de 6niversite sayđlarının ani y6kselişi ile birlikte rekt6rl6k g6revi ve rekt6rlerin se6im usullerinin yeniden g6ndeme geldiğini basından izliyoruz. Rekt6r atamalarında son kararı veren, son imzayı atacak olan Cumhurbaşkanı da, rekt6r se6im işlerine Cumhurbaşkanı’nın karıřtırılmamasđ gerektiğini ileri s6rerek ilgililerden yeni bir se6im modeli bulmalarını istemişti. Hemen her rekt6r atamasında, basına yansđyan itirazların ve 6ekişmelerin meydana geldiği biliniyor. 6niversitelerimizin sayđları arttı6a bir merkezden y6netilmelerinin g66l6ę6 kendiliğinden g6ndeme gelmektedir. Bug6n var olan 94 devlet 6niversitesine rekt6r olarak se6ilmek 6zere Y6K Genel Kurulu’na gelecek olan 282 profes6r hakkında, Y6K Genel Kurul 6yelerinin 6oğu kez adaylar hakkında yeterli ve doğru bilgi sahibi olmadan karar verdikleri de ayrı bir ger6ek olarak biliniyor. Bu ger6ekler karşısında, rekt6r se6im sisteminin yeniden g6zden ge6irilmesi gerektiğini a6ık6a g6r6yoruz.

Ger6ekten, bug6nk6 rekt6r se6im sistemi d6zenlenirken 1981’de 6lkemizde yalnız 18 6niversite vardı. N6fus artış hızından daha hızlı bir şekilde artan 6niversitelerin karşılaştığı 6nemli bir sorun da kalitedir. Kalitenin y6kseltilmesinin de rekt6rlerden beklendiğini dikkate alırsak, rekt6r se6im sisteminin yeniden ele alınması gereği kendiliğinden 6nem kazanmaktadır.

T6rkiye’nin yarım y6zyıla dayanan, y6ksek6ęretimdeki kontenjan yetersizliği sorunu y6zyılın ilk on yılında sona ermek 6zeredir. 1933’de İstanbul’da kurulan ilk 6niversitemizden sonra 6ok yavaş olarak artan 6niversite sayđları 2000 yılında 76’yđ bulmuştu. Yeni y6zyılda devlet ve vakıfların bir biri ardına a6tıkları 6niversitelerimiz bug6n 139’u buldu. 6ęrenci sayđlarının 66 milyonu, akademik personelin sayđsđnđn y6z bini aştığını g6r6yoruz. Bu olumlu gelişmelere rağmen 6SYM 6ęrenciler 6zerindeki vesayetinden vazge6miyor. Batıda olduğu gibi 6ęrencilerimiz, hen6z dilediği 6niversitede, dilediği dalđ se6me hakkına haiz değiller.

Yirmi yıl öncesine kadar, üniversite denince yalnızca devlet üniversiteleri akla gelirdi. Çünkü üniversitelerimizin kuruluş ve işleyişi ilk kez 1961 anayasamızda yer almıştı. 1961 anayasamızın 120 nci maddesi: “*Üniversiteler, ancak Devlet eliyle ve kanunla kurulur*” diyordu. Üniversite kurma görevini devlete veren anayasamız, parasal durum ve kaynakları hiç hesaba katmamıştı. Bu yüzden demokratik kalkınmanın temel aracı olan üniversitelerimiz kapasitelerini gerektiği kadar artıramadılar. Bunun sonucu olarak bir kaç yıl sonra üniversite kapılarında yığılmalar meydana geldi. Üniversiteler, talebe cevap veremez duruma düşmüştü. Baraj olarak konan ÖSS’nin zararından başka bir yararı olmadığı, otuz yıl denendiği halde anlaşılamadı. Sınav yapanlar, sınavın adil olduğunu söyleyerek öğünüyorlardı. Yükseköğretimdeki boşluğun meydana getireceği tehlikenin önemini fark eden olmadı.

Antik çağın düşünürlerinden Aristoteles 2500 yıl kadar önceleri. “*Doğa boşluğu sevmez*” demişti, Türk yükseköğretimindeki boşluğu dershaneler doldurmaya çalıştı. ÖSS barajını aşamayanlar dershaneye koştu. Dershaneden yardım alan gençlerimiz, okulda öğretmenini dinlememeye başladı. Ders çalışma zamanlarını eğlenceye ayırdı. Çünkü “nasıl olsa dershaneye gideceğim, orada bana başarılı olmamın yolunu gösterecekler”, yanılığısına kapıldılar. Ama gençlerimize yazık oldu. 40 yıldan bu yana yavaş yavaş artan bir hızla gençlik, amaçsız, sessiz ve umutsuz olarak yetişiyor. Belli bir amacın peşinde koşanları görmek zorlaştı.

1982 tarihli cari anayasamız, devletin tek başına yükseköğretimin altından kalkamayacağını fark ederek vakıfların da yükseköğretim kurumları kurmasına olanak tanıdı. 1961 anayasamızda var olan “**ancak**” kelimesi kaldırıldı. 1982 Anayasamızın 130 uncu maddesinin son şekli: “*Üniversiteler devlet tarafından kanunla kurulur*” şeklini aldı.

Maddenin ikinci fıkrası da; “*Vakıflar tarafından, Devletin gözetim ve denetimine tabi yükseköğretim kurumları kurulabilir*” diyerek vakıf üniversitelerine kapıyı aralıyordu.

Yeni Anayasamız, vakıfların üniversite kurmalarına izin vererek, devlet tekeline kaldırıyordu ama bürokrasi henüz hazır değildi. Bürokratlarımız halka güvenmiyor, halkı anlayamıyordu. Vakıfların üniversite kurabileceğine akıl erdiremiyordu. Bu yüzden 15 yıl daha beklemek gerekecekti. İlk önce istisnai olarak 1984’de Bilkent, 1993’de Koç ve 1994’de Başkent üniversiteleri özel koşullarla vakıflarca küçük çapta üniversite olarak çalışmaya başlamışlardı.

Millî Eğitim Bakanı
Nimet CUBUKÇU

“Eğitim alanında yapılan her türlü yeniliğe açığız. Vakıf üniversitelerinin kurulmasını da destekliyoruz. Bu okullar rekabet ve kalite getirdi. Eğitimin bir alternatifi değil bir parçası olarak görüyoruz. Çünkü eğitime yapılan yatırım, ülkeye ve geleceğe yapılan yatırımdır. Bakanlık olarak kurumlarımızı destekliyoruz.” diyen ülkemizin ilk kadın Millî Eğitim Bakanı Sn. Nimet Çubukçu'nun eğitimin ötündeki engelleri kaldıracağına

Özelliğı ve ayrıcalığı olduğı bilinen bu üç vakıf üniversitesinden başka kimseye izin verilmiyordu. İSTEK vakfındaki görevim sırasında Yeditepe Üniversitesi için, Yükseköğretim Kuruluna yaptığım başvuruda, eski bir dostum olan, YÖK başkan vekili Uygur Tazebay, “*hocam bu konu ile hiç uğraşma, Kurul, yeni vakıf üniversitesi istemiyor, meslek yüksekokulu üzerinde dur*” diyerek beni uarmıştı. 1994’de yürürlükteki yasalara uygun olarak, İngiltere’deki bir üniversitenin derslerini kurslar halinde vermek üzere Millî Eğitim Bakanlığı’ndan ruhsat alabildim. Bu izine dayanarak İstanbul’da, 14 Ekim 1994 günü İngilizce işletme ve ekonomi kurslarını açtım. Büyük ilgi gören kurslarımız hakkında basında lehte ve aleyhte sıkça yazılar yer almaya başladı. Gizli, kanunsuz üniversite diyen gazetelerin yanında bir derginin kapağı “*korsan üniversite*” olarak yayınlanınca savcılık ve yetkili makamlar harekete geçti. Karakollara çağırıldım, polis ve savcı ifademi aldı. M.E.B. müfettiş-ler gönderdi. YÖK’ün şikâyeti üzerine Asliye Ceza Mahkemesi’nde sanık olarak yargılanmaya başlandım. Kurslarımıza (ISIS) izin veren Millî Eğitim Bakanlığı’nın şikâyeti üzerine ikinci bir ceza davası daha açıldı. Kursların devam ettiği binanın kapısında (T.C. İstanbul Valiliğı Kursları) yazılı olduğı halde Savcı, gizli üniversite kurduğumu iddia ederek cezalandırılmam konusunda ısrarlı idi. “*Kapınızda (Kurs) yazsa da, sizin asıl amacınız üniversite.*” savını sürdürüyordu. (Bu korkular, Şubat 2009’da YÖK’ün yaptığı yönetmelik değışikliğı ile kaldırıldı. Dileyen yurt dışına gitmeden yabancı bir üniversitenin derslerini istediğı şekilde Türkiye’de alabilecek. Yeni YÖK yönetimi, dışa kapalı olan Türk eğitiminin üzerindeki perdeyi kaldırmış oluyordu. Biz çektiğimiz eziyetle kaldık ve dünyaya açılmak isteyen gençlerimizin kaybettiğı 15 yıla yazık oldu)

Prof. Dr. Mehmet SAĞLAM

Bu baskılar dorukta iken, zamanın Yükseköğretim Kurulu Başkanı Sayın Prof. Dr. Mehmet Sağlam’ı ziyaret ederek, kursların amacını ve dünyadaki uygulamaları anlattıktan sonra, aramızda bir mutabakat hâsıl oldu ve kötüye giden kurslarımızın kaderi birden değışti. Sayın Mehmet Sağlam, “*kursla ol-*

maz, Vakıf kurarak gerekli belgelerle başvurursa-nız size üniversite kurma izni verebiliriz” dedi. İstanbul’a dönerek bir vakfın kuruluşu için gerekli işlemleri yaparak başvuruda bulundum. Bir yıl sonra 1996 Haziranında kamu tüzel kişiliğine haiz olarak “İstanbul Bilgi Üniversitesi” kurulurken beraberinde 5 yeni vakıf üniversitesini de getiriyordu.

Bu açılım durmadı. Ertesi yıl 7 vakıf üniversitesinin daha kurulmasına izin verildi. Takip eden yıllarda beşer onarlı guruplar halinde açılan vakıf üniversiteleri ile üniversitelerimizin toplam sayısı dün yani 6 Temmuz 2009’da 132’ye ulaşmıştı. Bu raporu yazarken, Anadolu Ajansı 7 yeni vakıf üniversitesinin kurulduğunu duyurdu. Birden bire üniversite sayımız 139’a yükseldi.

Üniversite sayılarının ani yükselişinin bir heyecan ve sevinç dalgası yarattığı söylenebilir. Amma, vaktiyle Kanuni Sultan Süleyman döneminde İstanbul’da müderris (Hoca) ihtiyacı düşünülmeden kısa sürede pek çok medresenin kurulmuş olmasının çok acı sonuçlar vermiş olduğunu anımsadığımızda dehşete düşüyoruz. Kanuni döneminde altın çağını yaşayan İstanbul’da zenginleşen bazı kişiler hayır amacı ile birer vakfiye oluşturarak medrese kurmuşlardı. Bu akıma kapılan itibarlı kişiler, paşalar, vezirler ve kadılar da medrese kurunca ders verecek (Müderris) sıkıntısı belirmişti. Bu boşluğun doldurulması için, layık olmayanlara müderris payesi verilmişti. Zayıf ve bilgisiz hocaların yönetimindeki medreseler hızla çökerken, idarenin her kesiminde olduğu kadar, askerlik ve yargının da bozulmasına neden olmuştu. Medreselerin bozulması ile yönetimde başlayan duraklama sonra gerilemeye ve en sonunda da imparatorluğun çökmesine neden olmuştu. Tarihçilerimizden bazıları, medreselerin hızla çoğaldığı bu döneme “**Medrese Enflasyonu**” demişlerdi. Medrese Enflasyonun baş mimarının Mimar Sinan olduğu söylendi. Mimar Koca Sinan 49 medrese inşa ederek veya onararak hizmete sokmuştu. Medrese eğitimin bozulmasının İmparatorluğun ilerlemesini engellediği konusunda geniş bilgi Ord. Prof. İsmail Hakkı Uzunçarşılı’nın “Osmanlı Devletinin İlmiye Teşkilatı” isimli kitabı ile Prof. Dr. Mehmet Saray’ın, ‘İstanbul Üniversitesi Tarihi’ isimli eserlerinde bulunuyor.

Beyazıt Medresesi

İki yıldan beri yükseköğretim kurulunun izniyle art arda açılan vakıf üniversitelerinin sayıları kırkbeşi buldu. YÖK Genel Kurulu'nda, önlem alma ihtiyacı belirdi. Mayıs 2009'da toplanan genel kurulda bundan sonra, üniversite kurmak için başvuran vakıfların mal varlığının en az onbeşmilyon lira olması gerektiğine karar verildiği açıklandı. Bu karar bizim, 400 yıl önce Kanuni döneminde zenginlerin, içeriğine bakılmadan ve müderris yetiştirilmeden, hayır amacıyla kurduğu medreselerin yaptığı tahribatı anımsamamıza neden oldu. Tarih tekerrür mü ediyor diye kaygılandık.

Üniversite kuracak vakıfların ilk koşulu zengin olmak, bunun da ölçüsü 15 milyon lira olarak belirleniyor. Vakfın amacı, öğretim elemanı daha sonra tamamlanır ve belirlenir. Üniversitelerimizin hızla çoğalması ne kadar gurur ve neşe kaynağı oluyor ve kalkınacağımız umudu veriyor ise de, devlet ve vakıf ayırımı yapmadan, öğretim elemanı yetiştirilmeden açılan yüksek-öğretim kurumlarını düşündükçe bize o kadar çok kaygı ve endişe veriyor. Devlet Planlama Teşkilatı'nın onayı olmadan açılacak her yükseköğretim kurumu israftan öte, gençleri oyalamak olacaktır. Açılacak her yükseköğretim kurumunun amacının ülke kalkınmasına, istihdama yönelik olması gerekir.

Zorluklarla birçok engeli aşarak açtığımız bu eğitim çığırında bizden sonra kurulan vakıf üniversitelerinin sayıları 2009 Temmuz ayında 45'i buluyordu. Bu üniversitelerde İngilizce öğrenim görerek mezun olacak gençlerimizin Türkiye'de ve İngilizce konuşulan ülkelerde iş bulup çalışabilecek nitelikte olmasını umuyor ve bekliyoruz. Öğrencileri diploma değil, sanat, yani altın bilezik ile donattığımızda ülkemizin kalkınmaya başladığını göreceğiz.

Üniversitelerimizin yapılarını karşılaştırırken önce devlet, ardından ikinci kuşak olarak vakıf üniversitelerinin kurulduğunu gördük. Üçüncü

kuşak olarak özel üniversitelerin ortaya çıkmasını bekliyoruz. 2002’den beri tek başına iktidar olan Adalet ve Kalkınma Partisi, yürürlükteki programında:

“Üniversitelerin yerel yönetimler, odalar ve işadamları ile şirket kurabilmeleri ve ortak projeler yapmaları fırsatı yaratılacak, yerel yönetimler ve özel sektörün üniversitelerle ilişkilerinin geliştirilmesini sağlayacak düzenlemeler yapılacaktır” diyerek özel yükseköğretim kurumlarının yolunu açıyor.

Üniversitelerimizin nitelik ve nicelik yönünden gelişmeleri, daha sonra topluma yansiyarak ülkemizin kalkınmasını hızlandıracaktır. Böylece kısa da olsa, Cumhuriyet döneminde üniversitelerimizin gelişip yaygınlaşmalarına bir göz atmış olduk. Bu açıklamalardan sonra incelememize Vakıf ve Devlet üniversitelerini karşılaştırarak devam edebiliriz.

2

Devlet ve Vakıf Üniversiteleri Arasındaki Yapısal Farklar

Kuruluş

Bugün ülkemizde kanunla kurulmuş bulunan 139 üniversitenin 45’i vakıflar tarafından kurulmuştur. Vakıf ve devlet ayırımı yapmaksızın tüm üniversitelerimiz, kamu tüzel kişiliğine haiz olup kanunla kurulmuşlardır. Devlet ve vakıf üniversiteleri, Anayasanın 130 uncu maddesine dayanarak, 2547 sayılı kanun hükümlerine göre Yükseköğretim Kurulu tarafından yönetilmektedirler.

Vakıf ve devlet üniversiteleri, akademik çalışmaları, öğretim elemanlarının sağlanması ve güvenlik yönlerinden, Anayasa’nın 130 uncu maddesinde belirtilen hükümlere tâbidir.

Devlet üniversiteleri ile Vakıflar tarafından kurulan üniversiteler arasındaki en belirgin fark, Anayasa hükümlerine göre, vakıf üniversitelerinin “*mali ve idari*” konularda özerk olmalarındadır.

Devlet Yardımı

Devlet, bir ayırım yapmaksızın vakıf ve devlet üniversitelerine merkezi bütçeden yardım yapmaktadır. Kanunumuz devlet ve vakıf üniversitelerine yapılacak devlet yardımını farklı oranlarda değerlendirmiştir. Devlet üniversitelerine cari hizmet giderlerinin **en az % 50**'sinin verilmesini ön görürken, vakıf üniversitelerinin giderlerinin **en çok % 45**'inin verilebileceği kanun hükmüdür.

Günümüzdeki geçerli olan uygulamaya göre, cari hizmet giderlerinin % 95'i devletçe karşılanırken, öğrencilerin yaptığı katkı payı, cari maliyetin % 5'ini aşmamaktadır. Bu küçük katkının devlet üniversitelerine yararlı olacağını düşünemeyiz.

Komşularımızda, AB, UK ve ABD ile OECD'nin bazı ülkelerinde öğrenci katkı payları ile kamu bütçesinin yaptığı yardımlar (Ek.5)'de görülüyor. Bizdeki uygulamanın çağdaş ileri ülkelerdeki oranlara uymadığı açıkça görüldüğü halde bir önlem alınmamış olması da düşündürücüdür.

Anayasa'mız ve Yükseköğretim Yasası

Anayasamıza göre, üniversitelerimizin hazırladığı bütçenin, Yükseköğretim Kurulu tarafından incelenip onaylandıktan sonra Milli Eğitim Bakanlığı'na gönderilmesi gerekir.

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ise, Anayasa'mızın bu hükmünü dikkate almadan, cari hizmet ödeneğinin Yükseköğretim Kurulu'nca tespit edilerek Bakanlar Kurulu'na sunulacağını söylemektedir.

2547 sayılı Kanunu'nun 46 ncı maddesi, Anayasa'mızın 130 uncu maddesinin 8 inci bendi ile uyumlu bulunmuyor.

Gerçekten, kanunlarımız arasındaki söylem biçiminin farklı olması öğrenciler açısından bir fark doğurmadığı halde, aynı madde hükmünün farklı uygulandığını anımsatmak amacıyla bu hususu okuyucularımızın dikkatine tekrar sunuyoruz.

Vakıf Üniversitelerine Devlet Yardımı

Yürürlükteki yasalarımız, devlet üniversitelerinin cari maliyetinin en az % 50'sini merkezi bütçeden karşılarken, belli koşulları yerine getiren vakıf üniversitelerine, cari maliyetin en çok % 45'i kadar devlet yardımı yapılabileceğini öngörmektedir.

Vakıf üniversitelerine bütçeden yapılan yardım, devlet üniversiteleri kadar bol değildir. Bununla beraber kanun metinlerine baktığımızda önemli bir farkın olmadığını görüyoruz. Vakıf üniversitelerinin, devlet üniversitelerinden farkının sadece “**mali ve idari**” özerkliğe sahip olduklarına işaret etmiştik. Vakıf üniversitelerinin ana gelirleri, vakfedenler, bağışlar, Müttevelli Heyet ve öğrenim ücretlerinden sağlanmaktadır.

Uygulamada ise, Devletçe kurulan üniversitelerin cari giderlerinin % 95’i bütçeden karşılanırken, vakıf üniversitelerine yapılmakta olan yardım, ancak cari maliyetin % 5’ i civarında kalmaktadır.

Bu açıklamalardan anlaşılacağı gibi, kanun karşısında, devlet ve vakıf üniversiteleri arasında akademik yönetim, öğretim elemanları ve güvenlik yönünden bir fark bulunmuyor. Parasal yönden devlet üniversiteleri için, öğrenci lehine en yüksek oran kullanılıyor. Yani Devlet üniversitelerine merkezi bütçeden yapılacak yardımın, üniversitenin genel giderlerinin %50’sinden az olmaması prensibine uyularak giderlerin % 95’i karşılanıyor. Vakıf üniversiteleri de belirli koşulları yerine getiremediği için giderlerinin % 45’ini değil sadece % 5’ini alıyor.

Kanunlarımızın çağın gereklerine uygun olarak düzenlendiği açık. Fark uygulamada. Çok düşük olan öğrenci harçlarının (Katkı Payı) etkisi yok denecek kadar zayıf kalıyor. Şimdi aldığımız bir haberden, YÖK’ün öğrenci harçlarına % 8 oranında zam yapılmasını hükümete önerdiğini öğreniyoruz. Yıllık enflasyon oranında yapılan bu zammı asla yeterli görmüyoruz. Üniversitelerimizin etkili ve verimli olabilmesi, dünya listelerinde yukarılarda yer alabilmesi için, öğrenim maliyetinin % 25’nin öğrenci tarafından karşılanması gerekir. Buna bağlı olarak da sosyal eşitliği sağlamak için de burs ve kredi sisteminin güçlendirilmesi çok acele olarak ele alınmalıdır.

Evrensel geçerliliği açıkça belli olan çağdaş eğitim kurallarının geciktirilerek uygulanmasının ülkenin kalkınma hızını yavaşlattığını görüyoruz. Yukarıda, bürokratlarımızın vakıf üniversitelerinin kurulmasını 15 yıl geciktirdiklerine işaret etmiştik. Bugün de çok gecikmiş bir yasa hükmünün uygulamasındaki yanlışlığın tekrarlandığına tanık oluyoruz. Öğrencilerin yüksek-öğretime yapmakta olduğu ortalama katkı paylarının 269 liradan, 291 liraya yükseltilmiş olduğu A.A haberi olarak duyuruldu. Gerçekte hiç haber değer olmayan bir olaydır bu 22 liralık zam haberi. Türkiye küçük işlerle uğraşmamalı, kuruşluk hesapların ardında olmamalı. Bin değil, yüz değil, milyon liralara hesabını yapmalı. Üniversiteler yetkili ve dirayetli rektörlerin yönetiminde çok büyük değerleri yaratmak üzere

görevlendirilmeli. 2547 sayılı kanun, öğrencilerden eğitim giderlerinin % 50'sine kadarının öğrenci katkı payı olarak istenebileceğini ön gördüğü halde, yönetim harçları yükseltmekten çekiniyor. Ancak enflasyon oranında bir zam yapabiliyor. Bu çekingenliğin kimseye yararı yok ama öğrencilere zararı çok. Dar bütçe ile kıt kanaat yapılan eğitimden iyi sonuç alınamayacağını bilmemiz gerekir. Bunun zararı başta öğrencilerdir, sonra ülkenin dünya kalkınma yarışında geri sıralarda kalmasına yol açıyor. (Ek.1)

Öğrenci harçlarına yapılan yılda 22 liralık zammı bir gurup öğrencinin protesto ettiğini, yumrukları havaya kaldırdıklarını izledik. Öğrencilerimizin eğitimin kalitesinden ve içeriğinden, kitaplardan hocalarından şikâyet ettiklerini, 1980 askeri darbesinden bu yana artık göremiyoruz.

Öğrencilere yetkili ve etkili bir makam tarafından doğru bilgi verilmesi gerektiğine acil ihtiyaç var. Gençlerimiz bugünkü eğitim sisteminden memnun iseler ve başka istemleri yoksa onlara diyecek bir sözümüz yok. Eğer dünya ile yarışmayı göze alacaklarsa, dünyanın her yerinde geçerli olan bir meslek edinmeyi, kısaca aranan bir kişiliğe sahip olmak istiyorlarsa, onlara söyleyecek sözümüz var: *“Ülkemizin AB düzeyinde bir refaha kavuşması sizin erinç ve gönencinizin yerinde olmasına bağlıdır. Bu da en azından AB ülkeleri düzeyinde bir eğitim almanızla kazanılır.”*

Başbakan
Recep Tayyip ERDOĞAN

Her il'e bir üniversite açarak ülkemizi
kalkındıracağız.

Gençlerimizin AB ülkeleri düzeyinde eğitilmeleri, mezunların Türkiye'de ve dünyada iş bulup çalışacak bilgilerle donatılması için, öğrencilerin katkı paylarının % 5'den % 25'e çıkarılması, öğrencilere hitaben açıklanmalı. Bu amaçla burs ve kredi sisteminin güçlendirildiğini, durumu uygun olma-yanlara kredi verileceğini ve dileyen öğrencilere öğrenim kredisi verileceği ve ayrıca da burs sisteminin devam edeceği anlatılmalıdır. Bu konuşma-yı **Başbakan'ın yapması** halinde öğrencilerimizin bu gerçeği kabul edip anlayacakları açıktır. Bazı küçük partilerin seçim sırasında sarıldıkları “para-sız eğitim” sloganının asla gerçek olamayacağını gençlerimiz bilmiyor. Onlara bilgi verecek ve doğru yolu gösterecek kimse olmayınca, enflasyon oranındaki bir zammı, haksızlık yapıldığını zannederek, protesto ediyorlar. Çocuklarımıza gerçeği anlatacak etkili ve güçlü bir makamın konuşması gerekli. Bunun Başbakan olduğunu, konunun önemine binaen yineliyoruz. Öğrencilerimiz YÖK ve başkanlarını sevmiyor.

YÖK olmazsa dilediği bölüme gireceğine ve parasız okuyacaklarına inanıyorlar.

Bu satırların yazıldığı sırada, “Türkiye’de Yükseköğretimin Sorunları” isimli toplantıya katılmak üzere İstanbul’a gelen YÖK başkanının protesto ile karşılaşınca içeriye girmeyerek geri döndüğü haberi geldi. Milli Eğitim Bakanı, konuşmasını sıkıntı içinde tamamlayarak salonu terk etmişti. Üzüntü ile karşılanan bu istenmeyen durum, tamamen öğrencilerin bilgisizliğinden kaynaklanmaktadır. Harçlara yapılan zammı protesto eden 60 kadar gencimizin yurt ve dünya gerçeklerini bilmedikleri gerçeği ortaya çıkıyor. Bu rahatsızlığın acilen tedavi edilmesi gerekiyor.

Bir Üniversite Öğrenci Konseyi Başkanı

Tayfun Furkan GÜLEN

Gerçekleri yetkili ve inandırıcı bir Makam’dan dinlemek istiyoruz.

Yıllardan beri süregelen öğrenci (katkı payı) anlaşmazlığının çözümüne demokratik bir yaklaşım olarak, en kısa yol, Ulusal Öğrenci Konseyi olabilir. Her yıl Aralık ayında olağan olarak toplanan konseyde; 21. yüzyılda, dünyada ve Türkiye’deki öğrenci **katkı paylarının** amacı ve karşılaştırmalı oranları-nın, açıkça görüşülmesinde toplumsal yarar vardır.

Toplantıda, öğrencilerin güvendiği ve inandığı bir **Ulusal Öğrenci Kurultayı** üyelerini aydınlatmalıdır. Harçlar, krediler ve burs-lar konusunda, çok daha etkili ve uygun bilgiler verilebileceği gibi, şöyle denilebilir;

“Sevgili çocuklar, hepiniz bu ülkenin umudu ve en değerli varlığınız. Biz, bu ülkenin, sizin gibi sağlıklı ve iyi aydınlanmış gençler sayesinde her zaman var olacağına inanıyoruz. Sizin üzerinize titriyoruz. Sizin dünyada en iyi eğitim almış gençler arasında ve onlarla rekabet etme gücünde olmanız için çalışıyoruz. Bu amaçla bütçemizde en büyük payı eğitim için ayırıyoruz.

Bilim ve teknolojideki gelişmeye bağlı olarak, ülkeler tek başına eğitim talebini karşılayamadıkları için, öğrencilerin katkı paylarını artırdılar. Bugün dünyada geçerli olan uygulama şudur: Temel eğitim, mecburi ve devlet okullarında parasızdır. Devlet okullarındaki temel eğitim dışındaki eğitim, hemen her yerde paralıdır.

Yükseköğretimde öğrenciler, kendi üniversitelerinin cari giderlerine, Japonya’da % 60, ABD’de % 57, Avustralya % 52, Kanada % 44, İngiltere’de %30 oranında katkıda bulunmaktadırlar.

Sizin kendi üniversitenize ödediğiniz 300 veya 500 lira, üniversitenizin yıllık cari harcamalarının ancak %5'i kadardır. Geçen yıl da öyle bu yılda böyle, sizin protesto ettiğiniz 20-30 liralık artış, enflasyon oranı kadardı.

Günümüzde yükseköğretim çok pahalıya mal oluyor. Öğrenci başına kamu bütçesinden yılda; ABD 19.500, Kanada 15.600, Danimarka 10.100, Fransa ve Almanya 6.700 İtalya 5.300 dolar sarf etmektedir.

Rekabet halinde, daha doğrusu bütünlenmeye çalıştığımız bu ülkeler karşısında, kamu bütçesinden yükseköğretime öğrenci başına yalnız 2.600 dolar sarf etmekte olduğumuzu biliyor musunuz?"

Bu açıklamaların öğrencilerimiz tarafından bilinmesi halinde, çocuklarının iyi bir eğitim görmesi için ana babaların, katkı payını dünya gerçeklerine uygun olarak karşılayacaklarına inanıyoruz.

Çağdaş olmak için, kalkınmak için öğrencilere çağdaş ve evrensel değerlerde eğitim sunmalıyız. Bu da ancak para ile olur. Öğrencilerimizin gelecekte iş sahibi olabilmeleri iyi bir eğitimle olur. İyi bir eğitimin para ile olacağı gerçeğini herkese duyurmalı ve inandırmalıyız. Etrafımızda baktığımızda hemen her masada bir bilgisayar, bazılarında dizüstü, hatta evlerde kısaca her yerde bilgisayar görüyoruz ve çok kişinin bu yeni teknolojileri benimseyip kullandığını düşünerek mutlu oluyoruz. Ama dünya bizdeki bu gelişmeyi görmüyor. Dünya teknoloji haritasına bakınca bunu göreceksiniz. (Ek.2).

Dokunulmazlık

Devlet üniversitelerinde var olan dokunulmazlık koruması, vakıf üniversitelerinde yok. **Devlet ve Vakıf** üniversiteleri akademik personelinin, görevleri dolayısıyla ya da görevlerini yaptıkları sırada işledikleri ileri sürülen suçlar hakkında ceza kovuşturmasında farklı kanunlar uygulanmaktadır.

Devlet üniversiteleri akademik personelinin soruşturma ve ceza davası açılması konusunda rektör ve YÖK başkanı yetkilidir. Savcılar, devlet üniversitelerinde görevli akademik personel hakkında kovuşturma ve dava açamamaktadır. Devlet üniversitelerinin diğer personeli 657 sayılı kanuna tabi olarak idarenin vereceği izne göre yargılanırlar.

Vakıf üniversitelerinin akademik ve idari personeli devlet memuru sayılmadığı için 2547 sayılı kanunun 53 üncü maddesinin koruması altında olmadığından genel hükümlere tabi olarak savcılar tarafından sorgulanmakta ve dava edilebilmektedir.

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun Ek maddelerinde vakıf üniversiteleri'nin kuruluş ve işleyişlerine ilişkin düzenlemeler açıklandıktan sonra, Devlet yükseköğretim kurumlarından farklı olarak Ek. 5 inci madde de; vakıflarca kurulacak yükseköğretim kurumunun vakıf yönetim organı dışında vakıf idare uzvu tarafından seçilen ve en az 7 kişiden oluşan bir Mütevelli Heyeti olacağı, vakıf yükseköğretim kurumunun tüzel kişiliğini temsil eden bu Mütevelli Heyetin vakıf yükseköğretim kurumlarının yöneticilerini Yükseköğretim Kurulu'nun olumlu görüşünü alarak atayacağı, yükseköğretim kurumunda görevlendirilecek yöneticiler ile öğretim elemanları ve diğer personelin sözleşmelerini yapıp atamalarıyla görevden alınmalarını onaylayacağı belirtilmiş, Ek 8 inci madde de; vakıfça kurulacak yükseköğretim kurumundaki akademik organlar ve öğretim elemanlarının niteliklerinin devlet yükseköğretim kurumundakiler gibi düzenleneceği hükme bağlanmıştır.

Bahsi geçen hükümlerde vakıf üniversiteleri mensuplarının 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 53-c maddesinde ön görülen soruşturma usulüne, Memurun Muhakematı Hakkında Kanun'a veya 4483 sayılı Kanun'a tabi olacaklarına ilişkin bir hüküm yer almamıştır. Buna göre vakıf üniversiteleri personeli hakkında yukarıda anılan Kanunlar uyarınca özel soruşturma usulünün uygulanabilmesi, buna imkân veren bir yasa hükmünün mevcudiyetine bağlı bulunmaktadır. Böyle bir düzenleme bulunmadığı için de vakıf üniversiteleri personelinin üstlerine atılan suçlarından dolayı soruşturulmaları genel hükümlere göre Cumhuriyet savcılarınca yapılacaktır. Nitekim Danıştay bir vakıf üniversitesinde dekan yardımcısı olan sanık hakkında yetkili kurul tarafından verilen kararın incelenmesi amacıyla gelen dosyada *"sanık hakkında 2547 sayılı Kanunun 53-c maddesi uyarınca soruşturma yapılmasına ve karar verilmesine hukuken olanak bulunmadığından meni muhakemesi yolunda verilen üniversitesi kurulu kararının bozulmasının, hakkında karar verilmesine yer olmadığına ve genel hükümlere göre işlem yapılmak üzere dosyanın yetkili Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesi için yerine geri çevrilmesine"* şeklinde karar vermiştir (Danıştay 2. Dairesinin 16.4.1999 gün ve E. 1998/1517, K. 1999/1062 sayılı kararı). Dolayısıyla vakıf üniversiteleri personeli de kanunun istisnasını oluşturmaktadır.

2547 sayılı kanun hazırlanırken ülkemizde yalnız devlet üniversiteleri vardı. Vakıf üniversiteleri bu kanundan 20 küsur yıl sonra kurulmaya ve çoğalmaya başladığı için bu ayırım oluştu. Anayasamızın 130 uncu maddesinin son fıkrası şöyledir;

“Vakıflar tarafından kurulan yükseköğretim kurumları, malî ve idarî konuları dışındaki akademik çalışmaları, öğretim elemanlarının sağlanması ve güvenlik yönlerinden, Devlet eliyle kurulan yükseköğretim kurumları için Anayasada belirtilen hükümlere tabidir”

Anayasamıza göre devlet ve vakıf üniversiteleri arasında “**mali ve idari**” konuların dışında bir fark bulunmadığına göre, ceza kovuşturması ve yargılanmaları konusunda kendiliğinden oluşan bu farkın giderilmesi gerekmektedir.

Esasen, vakıf üniversitelerinde asli ve sürekli görevi bulunan kişilerin, 4.12.1999 tarih ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkındaki Kanun’un 2 nci maddesi kapsamına girdikleri kanun metninden anlaşılmaktadır.

Diğer taraftan, 5580 sayılı Özelöğretim Kurumları Kanunu gereğince, M.E.B.’na bağlı özel okullar, dershaneler ve kurslarda görevli personel 4483 sayılı kanunun uygulamasında Devlet memuru sayıldığı halde, Kanunla, kamu tüzel kişiliğine haiz olarak kurulan vakıf üniversitelerinin öğretim üyelerinin de kamu personeli sayılması için 2547 sayılı Kanunun 53-c maddesine; “**Devlet ve Vakıf**” ibaresinin eklenmesi yeterli olacaktır.

2547 sayılı kanunun 53-c maddesi; Ceza soruşturması usulü:

Yürürlükteki Metin; *Yükseköğretim üst kuruluşları başkan ve üyeleri ile yükseköğretim kurumları yöneticilerinin, kadrolu ve sözleşmeli öğretim elemanlarının ve bu kuruluş ve kurumların 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi memurlarının görevleri dolayısıyla ya da görevlerini yaptıkları sırada işledikleri ileri sürülen suçlar hakkında aşağıdaki hükümler uygulanır.*

Önerilen Metin; *Yükseköğretim üst kuruluşları başkan ve üyeleri ile Devlet ve Vakıf yükseköğretim kurumları yöneticilerinin, kadrolu ve sözleşmeli öğretim elemanlarının ve bu kuruluş ve kurumların 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi memurlarının görevleri dolayısıyla ya da görevlerini yaptıkları sırada işledikleri ileri sürülen suçlar hakkında aşağıdaki hükümler uygulanır:*

Hususi Damgalı (Yeşil) Pasaport

1950 tarihli 2243 sayılı kanunun 14 üncü maddesi uyarınca, devlet üniversitelerinde görevli akademik personele kendi hesaplarına yurt dışına gittiklerinde Hususi Damgalı (Yeşil) pasaport verilmektedir.

Devlet memurları ve **diğer kamu görevlilerine**; pasaport verilmesini gerektiren vazifelerden başka herhangi bir resmi vazife ile veya kendi hesaplarına yabancı ülkelere gittikleri zaman Hususi Damgalı (Yeşil) pasaport verilmesi gerekmektedir. Kanunla kurulan ve kamu tüzel kişiliğine haiz bulunan vakıf üniversitelerinde görevli akademik personele de devlet üniversitelerinde olduğu gibi Hususi Damgalı (Yeşil) pasaport verilebilmesi için Pasaport kanununun 14 üncü maddesi 3 üncü fıkrasına “***vakıf ve devlet üniversitelerinde görevli öğretim üyelerine***” ibaresi eklenmesi gerekir.

Yürürlükteki Metin; *Büyükşehir il ve ilçe belediye başkanlarına görevleri süresince hususi damgalı pasaport verilir.*

Önerilen Metin; *Büyükşehir il ve ilçe belediye başkanlarına ve vakıf üniversitelerinde görevli öğretim üyelerine, görevleri süresince hususi damgalı pasaport verilir.*

Öğrenciler Korumasız

Devlet üniversitelerinde görevli akademisyenler ve idari personelin ayrı, ayrı dokunulmazlıkları bulunduğu halde, üniversite öğrencilerinin herhangi bir dokunulmazlığı bulunmuyor. Aksine öğrenciler için, ceza kanunundan farklı olarak 2547 sayılı kanunda, belirtilen disiplin suçu olarak kabul edilen bazı eylemler için çok ağır cezalar konulmuştur.

Yükseköğretim Kanunu: 04.11.1981 günü ihtilal hükümeti döneminde kabul edilmişti. Kanunun 54 üncü maddesi öğrenciler için çok ağır cezalar içermektedir. Rektörlere öğrencileri cezalandırmak için sınırsız diyebileceğimiz kadar çok geniş yetki verilmiştir. Bu yetkinin varlığının yarattığı korkular, öğrencileri “zapturapt” altına almaya yetmiş ve onları sindirmiştir. “Zapturapt” deyimini, kanunu hazırlamaya katkıları olan zatların söylemi idi.

Aradan geçen yirmi yıla yakın bu süre içinde, üniversitelerde boykot ve işgalin olmadığını, öğrencilerin yalnız derslerine devam etmekten başka amaçlarının bulunmadığını öne süren kimi çevreler, kanunun sert olma yönünü savunmaktadırlar. Doğrudur, olaysız bir eğitim ortamı sağlanmasına sağlandı ama bu sükûnetin topluma pahalıya mal olduğunun henüz farkında

değiliz. Üniversite gençliğinin ataklığı, araştırma, sorgulama ve icra hevesinin gerileme eğilimine girdiğini açıkça görebiliyoruz.

Öğrenci disiplin işleri: 54 üncü maddenin g) fıkrası; 1981’de yayınladığı gibi hiçbir değişikliğe uğramadan yerinde aynen, Antalyalı Demokles’in kılıcı gibi başımızda asılı olarak duruyor. “Yükseköğretim kurumundan çıkarma kararı bütün yükseköğretim kurumlarına, Yükseköğretim Kurulu, emniyet makamları ve ilgili askerlik şubelerine bildirilir. Yükseköğretim kurumundan çıkarma cezası verilen öğrenciler, bir daha herhangi başka bir yükseköğretim kurumuna alınamazlar.”

Bu kadar büyük bir baskının altında yetişen gençliğin, uluslararası kalkınma yarışında, içine düştüğümüz 80-90 ıncı sıralardan bizi Romanya, Bulgaristan, Yunanistan ve Ermenistan düzeyine çıkarmasını beklemeye hakkımız yoktur. Uygarlık yolunun üniversitelerden geçtiğini hiç unutmayalım.

• Türkiye Cumhuriyeti'nin, özellikle bugünkü gençliğine ve yetişmekte olan çocuklarına hitap ediyorum:

Batı senden, Türk'ten çok geriydi. Anlamda, fikirde, tarihte, bu, böyleydi. Eğer bugün Batı nihayet teknikte bir üstünlük gösteriyorsa, ey Türk çocuğu, o kabahat senin değil, senden öncekilerin affedilmez ihmalinin bir sonucudur.

Şunu da söyleyeyim ki; çok zekisin! Bu belli, fakat zekânı unut! Daima çalışkan ol! (1936)

Gazi Mustafa Kemâl ATATÜRK

Devlet ve Vakıf Üniversiteleri Arasındaki Fark: Rektör Seçimlerinde

Her ne kadar, kuruluş, yönetim ve akademik işleyiş yönünden devlet ve vakıf üniversiteleri arasında **mali ve idari** özerklik dışında bir fark olmadığı belirtiliyor ise de, başta rektör seçimlerinde belirgin bir farkın olduğunu görüyoruz.

Vakıf üniversitelerinde Mütevelli Heyet, Yükseköğretim Kurulu'nun onayını aldıktan sonra, verimliliği ön planda tutarak, uygun gördüğü kişiyi rektör olarak atamaktadır. Rekabet ve çekişme ortamı yaratılmadan seçim ve ataması yapıldığından, kamuoyu ve öğrencilerin dikkatini çekmemektedir.

Vakıf üniversitelerinde rektör atanması konusunda 2547 sayılı kanunumuzun 13 üncü maddesi ile Ek. 5 inci maddesi arasındaki fark dikkat çekiyor.

2547 Kanun'un 13 üncü maddesi: *“Vakıflarca kurulan üniversitelerde rektör adaylarının seçimi ve rektörün atanması ilgili Mütevelli Heyet tarafından yapılır.”*

Aynı Kanun'un Ek. 5 inci maddesi *“Vakıf yükseköğretim kurumlarının yöneticileri Yükseköğretim Kurulu'nun olumlu görüşü alınarak Mütevelli Heyet tarafından atanır.”*

Bu durumda, kanunun ana maddelerinden biri olan 13 üncü maddenin üstünlüğünü görüp, ona uyma gereğini kabul edersek yanılmış olmayız. Çünkü 13 üncü madde, açıkça rektörün seçilme şeklini açıklarken, Ek. 5 inci madde (Kurumların Yöneticileri) ile ilgilidir. Burada hangi yöneticileri kast ettiği de anlaşılmıyor. Vakıf üniversitelerinin rekabet ortamında birbirleri ile meşru bir zeminde yarışmaları için onların serbestçe hareket edebilmelerine olanak tanınmalıdır. Bugün ileri ülkelerdeki üniversiteler evrensel gazetelere ilan vererek dünyanın her yerinde rektör aramaktadırlar. Uygun gördükleri kişinin akademik kariyerine bakmadan, sözleşmesindeki görevleri yapıp yapamayacağına bakarak işletmecilik ve liderlik vasıflarını ön planda tutmaktadırlar. Bu kadar fonksiyonel bir görev için ayrıca Yükseköğretim

Kurulunun görüşünün alınması bir yarar sağlayamayacağı gibi, Yükseköğretim Kurulunun asli görevine ayracağı zamanı da boşuna harcamış olacağını söyleyebiliriz.

Devlet üniversitelerinde rektör seçimlerinde rekabet ve tanıtımlar ön plana çıkmaktadır. Üniversitelerde başlayan seçim çalışmalarında, akademisyenler siyasi parti benzeri 6 guruba ayrılmaktadırlar. Seçilecek 6 aday için taraftarlar arasında çekişmeler olmaktadır. Adaylar taraftar kazanmak amacıyla, yerine getirilmesi mümkün olmayan vaatlerde bulunmakta ve bazen de çatışmaktadırlar. Yapılan tanıtım çalışmalarından sonra en yüksek oyları almış olan adayların adları ve aldıkları oylar Yükseköğretim Kuruluna gönderilmektedir.

Yükseköğretim Kurulu, adayların aldıkları oy sıralamasına bakmadan, üç adayı eleyerek diğer üç adaydan birini seçmesi için Cumhurbaşkanı'na gönderiyor. Yükseköğretim Kurulu ve Cumhurbaşkanı bazen en çok oy alanları dikkate almadan en az oy alanı, rektör olarak atadıkları için, oy sıralaması bozulduğu savına dayanarak, şikâyet ve sızlanmalar olmakta ve basın konuyu günlerce gündemde tutmaktadır. Bazen kendisine haksızlık yaptığı düşünülenlerin yargı yoluna giderek dava açtıklarına da tanık olmuştuk.

Böylece, Devlet üniversitelerinde rektörlerin, seçim ve atama karışımı bir yöntemle, vakıf üniversitelerinde ise, Mütevelli Heyetçe yapılan atama sistemlerini gözden geçirmiş olduk.

Devletin kurduğu üniversitelerde öğretim üyelerinin seçeceği 6 adaydan biri, Yükseköğretim Kurulu ve Cumhurbaşkanı'nın onayını alarak rektör seçilmiş veya atanmış olmaktadır. Mevcut üniversitelerimizin yaklaşık üçte birini oluşturan 45 vakıf üniversitelerinin rektörleri, kendi Mütevelli Heyetleri tarafından problemsiz seçildiği halde, mevcudun 2/3 ünü oluşturan 94 devlet üniversitesinin rektör seçimleri daima sancılı olmaktadır.

Cumhurbaşkanı Rektör Seçimlerine Karışmamalı.

Bugün uygulanmakta olan rektör seçim veya atama sisteminden kamuoyu gibi, karar ve onay makamı olan Cumhurbaşkanı'nın da rahatsız olduğu bu nedenle, yeni bir sistemin bulunmasını arzu etmiş olduğu açıklanmıştır. Köşkte bir yılını dolduran Abdullah Gül, NTV televizyon programında, rektör seçimleri için sorulan bir soruyu şöyle yanıtlamıştı:

Cumhurbaşkanı
Abdullah GÜL

“Üniversitelerin politize olduğunu görüyorum. Bundan kurtulmak lazım. Atama yaparken düşüncelerine bakmadım. 28 rektör atadım, 22 tanesi birinci sıradakiler. Bir rektörün AK Parti'den aday olduğu doğru. Başka rektörler var, muhalefet partilerinde önemli görevler alanlar var. Rektörlerin Cumhurbaşkanı tarafından atanması doğru değil. Üniversiteler yeniden yapılırken rektörlerin seçimi veya tayini ile ilgili yeni bir usul olması lazım. Rektörlerin milletvekili gibi seçilmesinin mahzurlarını gördüm. Çok yaralar açılıyor. Tekrar seçilebilmek için olmadık işler yapılıyor. Yeni bir sistemin getirilmesini, Cumhurbaşkanı'nın hiç bu işe karışmamasını arzu ediyorum. Bu konuda hem hükümete hem Meclis'e çağrıda bulunuyorum.”

Bu sistem üniversiteleri politize ediyor. Bu işe karışmamayı arzu ediyorum. Yeni bir sistemin bulunması gerekiyor.

Cumhurbaşkanı, rektör seçimleri için meclise çağrıda bulunduğuna göre, sistemin TBMM tarafından değiştirilmek üzere ele alınmasını beklerken, bu konudaki çalışmalarımızı daha önce, Cumhurbaşkanı, M.E.B ve YÖK Başkanlığı'na rapor halinde sunmuştuk.

Cumhurbaşkanı'nın da işaret ettiği gibi, devlet üniversitelerinde rektör seçimlerinde yaşanan sıkıntılar artarak kamuoyunu da etkilemeye devam

ediyor. Rektör seçimlerinin uyumsuzluğu ve adaletsizliği nedeniyle yaşanan toplumsal memnuniyetsizliğin, üniversite sayılarının artmasına paralel olarak yıldan yıla arttığına tanık oluyoruz.

Kalkınmış ülkeler, yüzyıllarca önce üniversite yönetimini bir Mütevelli Heyete bırakarak bu sorunu çözmüşlerdi. Bizde 1933 yılında ilk üniversitenin kuruluşunda rektör Eğitim Bakanı tarafından seçiliyor, Cumhurbaşkanı'nın onayı alınıyordu. 1946 yılından itibaren rektör seçimleri özerkliğin bir gereği olarak, üniversitede görevli profesörlere bırakıldı. Üniversite profesörleri kendi aralarından bir profesörü iki yıllığına rektör olarak seçiyorlardı. Otuzbeş yıl kadar süren özerlik dönemi, 1980 askeri ihtilâlinde sonra kaldırıldı.

Bugün uygulanmakta olan sistemin zaman içerisinde, faydadan çok zararı gözlenmiştir. Çünkü üniversitelerde 6 rektör adayı seçilmesi sırasında öğretim üyeleri, 6 ayrı parti gibi çalışmakta ve birbirlerine karşı cephe almaktadır. Bu ayrılık ikinci seçime kadar sürüp gitmektedir. Kazanan tarafın karşı guruba çektirdikleri, hikâye gibi ağızdan ağıza dolaşmaktadır. Bu sistem üniversiteye politika sokmaktadır.

Seçilme usullerini bilen, diğer bir deyişle politik davranan, bir öğretim üyesi seçimi kazanıp, YÖK ve Cumhurbaşkanı'nın da onayını aldıktan sonra, kendisini çok güçlü hissetmekte, bazıları gibi komşu devletlere meydan okumuyorsa da üniversitedeki diğer öğretim üyelerine üstünlüğünü belli etme yönünde davranışlar sergilemeye meyletmektedir.

Dünyanın en iyi yönetim biçimi olarak kabul gören ABD'deki Mütevelli Heyet sistemi ile üniversitelerimizi yönetmenin, demokrasi yönünden olduğu kadar verimlilik yönünden de gerekli olduğu görünmektedir.

ABD’de Müteveli Heyet Sistemi Nasıl Başladı ve Kanunlaştı?

Kuruluş yıllarında Orta Doğu Teknik niversitesi’nde denenen, bugün günümüzün rneği olarak Bilkent, İstanbul Bilgi ve Yeditepe gibi diğer vakıf üniversitelerine saygınlık kazandıran Müteveli Heyet uygulaması başlangıçtan beri Amerika’da uygulanmaktadır.

Amerikan niversiteleri kuruluşundan itibaren Müteveli Heyet (**board of trustees**) veya bunun eşdeğeri olan diğer yönetim kurulları tarafından yönetilmişlerdir. Başlangıçta 1637 yılında Harvard’ın 7 kişilik bir heyet tarafından yönetilmesini Massachusetts Eyalet Meclisi kararlaştırmıştı. Ardından, Virginia’da kurulan College of William and Mary niversitesi’nin yönetimi için 14’ hkmet görevlilerinden oluşan 18 kişilik bir kurul oluşturulmuştur.

1705’de kurulan Yale niversitesi’nin 1745’de, Müteveli Heyet kararlarına hkmetin müdahale edemeyeceğini, Yüksek Mahkeme (*Supreme Court*) kendisine intikal eden bir olay nedeni ile kararlaştırmıştı.

Son olarak 1943 yılında Illinois Eyaleti Yüksek Mahkemesi’nin, eyalet hkmetlerinin kamu kurumu olarak niversite kurabileceklerini ve üniversitelerin tüzel kişiliğe sahip Müteveli Heyetlerce ynetebileceğine dair verilen karar, Amerikan niversite sisteminin hukuki ve mülki temelini oluşturmuştur.

Buna göre niversitenin genel çizgi ve yönü niversite mensupları dışındaki kişilerden oluşan kurullarca tespit edilmekte ve bu kurullar tarafından atanan rektör (*president*) kurumun başlıca icra organı olarak görev yapmaktadır. Dünyanın en iyi üniversitelerinin bulunduğu ABD’de niversite yönetiminin başlangıçtan itibaren geçirdiği hukuksal aşamaları gözden geçirdik.

Tarımdan ticarete, bankacılıktan, yönetime kadar her konuda bize yasa öneren ABD ve AB, bugüne kadar niversite yönetimi ile ilgili bir öneride bulunmadılar. Bugüne kadar gelen 9 yasa paketi ile kanunlarımızı oldukça

büyük oranda değiştirdiler. Ne ABD ve ne de AB ülkemizin erinç ve gönencini artıracak ekonomik yarar sağlayacak hiç bir yasa önerisinde bulunmadılar. Belki de henüz sırası gelmedi.

Dışarıdan bir öneri gelmesini beklemeden, 400 yıldan beri yürürlükte olan ve iyi sonuçlar doğurduğu açıkça gözlenen, ABD'nin eğitimle ilgili yasalarını kendiliğimize alarak yürürlüğe koymamız her şeyden önce bize zaman kazandıracaktır. Üniversitelerimizde oluşan müfredat, ABD kaynaklı olduğu gibi, ders kitapları da, ABD'den ithal edilmektedir. Müfredatı alıyoruz, akademik sistemini benimsiyoruz, ders kitaplarını da ithal ediyoruz, master ve doktora yapacak öğrencilerimizi de tercihen ABD'ye gönderiyoruz. Geriye sadece yönetim biçimi kalıyor. Dünyanın en başarılı üniversitelerinin yönetim biçimini, dışarıdan bir öneri gelmesini beklemeden, kendiliğimize uygulamaya başlamamızın her bakımdan ülke yararına olduğu açıkça görülmektedir.

Başlangıçtan Günümüze Kadar Rektör Seçimlerinin Geçirdiği Aşamalar

400 yıllık ABD üniversitelerinin vakıflarca yönetildiğini yukarıdaki örneklerde gördük. Bugün ABD üniversiteleri keşif ve icatlarda olduğu gibi Nobel armağanı yönünden de dünya liderliğini ellerinde tutmaktadırlar. 700 yıllık Osmanlı İmparatorluğu döneminde üniversiteler, dünya işlerinin geçici ve aldatıcı olduğunu öne sürerek, asıl ve ebedi yaşam olan öteki dünya için çalışılmalı şeklindeki antik çağın düşüncelerini yayıyorlardı. Medreseler 1925’de bir daha açılmamak üzere kapatıldı. Eğitimin Birliği Yasası ile eğitim Milli Eğitim Bakanlığı’nın sorumluluğuna bırakıldı. Osmanlının son yıllarında kurulan Darülfünun 1933’de kapatılarak tüm akademik kadronun görevlerine son verildi. Böylece devrimin en önemli unsurlarından olan çağdaş eğitim sistemi işlemeye başlıyordu.

Yıl Kanun Açıklamalar.

1933	2252	2/136 kararname ile; Eğitim Bakanının inhası ile müşterek Kararname ve Cumhurbaşkanı’nın onayı ile tayin olunur. <i>Görevi; yürütme ve denetim, yazışmalar, ita amirliğinden” ibarettir.</i>
1946	4936	Profesörler kurulunun bir arada yapacakları toplantıda 2 yıl için, her seçim döneminde başka bir fakülteden, olmak üzere salt çoğunlukla seçilir. Görevi; <i>Yönetim işlerinden sorumludur. Kurullara başkanlık eder ve alınan kararları uygular. Fakülteler arası düzenli çalışmayı sağlar.</i>

1960'da ilave; Fakülteler üzerinde denetleme yetkisine sahiptir. Yönetim, öğretim ve bilimsel araştırma işlerinin yürütülmesini sağlar. Gördüğü aksaklıkları senatoya bildirir ve aksaklığa sebep olanlar hakkında gerekli kararlar alınmasını teklif eder. Rektör kendi yetkisinde olan işleri yerine getirmediği takdirde, ilgili Dekan ve öğretim üyeleri ile birlikte sorumlu olur.

1973 1750

Bütün öğretim üyelerinin bir arada yapacakları toplantıda 3 yıl için salt çoğunlukla seçilir. Aradan iki dönem geçmeden yeniden seçilemez.

Görevleri

Üniversite kurullarına başkanlık eder. Bunların kararlarını uygular.

Üniversiteye bağlı kuruluşlar arasında düzenli çalışmayı sağlar.

Öğretim yılı sonunda genel durumu işleyişi hakkında Yükseköğretim Kuruluna bir rapor verir.

Bütün kuruluşlar üzerinde genel bir denetleme yetkisine sahiptir.

Bunun için gerekli denetlemeleri yapar. Gördüğü aksaklıkları giderecek tedbirlerin alınmasını sağlar. Rektör kendi yetkisinde olan bu işleri yapmadığı takdirde, ilgili dekan, müdür ve öğretim üyeleri ile birlikte sorumludur

1981 tarihli, **2547** sayılı kanunun ilk şekli; Yükseköğretimden sonra en az 15 yıl başarılı hizmet vermiş, tercihen devlet hizmetinde bulunmuş ikisi üniversitede profesör olmak üzere, dört kişi arasından devlet başkanınca beş yıl için atanır.

Önerilenler atanmadığı ve iki hafta içinde yeni adaylar gösterilmediği takdirde, Devlet başkanınca doğrudan atanır.

1992 değişikliği; Üniversite öğretim üyeleri tarafından profesörler arasından, seçilecek adaylar arasından Cumhurbaşkanınca atanır. Süresi 4 yıldır. İki dönemden fazla yeniden seçilemez.

Rektör adayı seçimi gizli oyla yapılır. Oy veren her öğretim üyesi oy pusulasına yalnız bir isim yazabilir. Birinci toplantıda öğretim üyelerinin en az yarısının hazır bulunması şarttır. Bu sağlanmadığı takdirde toplantı 48 saat ertelenir ve nisap aranmaksızın seçime geçilir. Bu toplantıda en çok oy alan 6 kişi aday olarak seçilmiş sayılır. Bunlardan YÖK'ün seçeceği üç kişiden biri rektör olarak atanmak üzere Cumhurbaşkanına sunulur.

2008 değişikliği; (Yürürlükteki metin) Devlet üniversitelerinde rektör, profesör akademik unvanına sahip kişiler arasından görevdeki rektörün çağrısı ile toplanacak üniversite öğretim üyeleri tarafından seçilecek adaylar arasından Cumhurbaşkanınca atanır. Rektörün görev süresi 4 yıldır. Süresi sona erenler aynı yöntemle yeniden atanabilirler. Ancak iki dönemden fazla rektörlük yapılamaz. Rektör, üniversite veya yüksek teknoloji enstitüsü tüzel kişiliğini temsil eder. Rektör adayı seçimleri gizli oyla yapılır. Oy veren her öğretim üyesi oy pusulasına yalnız bir isim yazabilir. Birinci toplantıda öğretim üyelerinin en az yarısının hazır bulunması şarttır. Bu sağlanmadığı takdirde toplantı 48 saat ertelenir ve nisap aranmaksızın seçime geçilir. Bu toplantıda en çok oy alan altı kişi aday olarak seçilmiş sayılır. Yükseköğretim Genel Kurulunun bu adaylar arasından seçeceği üç kişi Cumhurbaşkanlığına sunulur. Cumhurbaşkanı, bunlar arasından birini seçer ve rektör olarak atar. Yeni kurulan üniversitelere rektör adayı olarak başvuran profesörler arasından Yükseköğretim Genel Kurulunun seçeceği üç aday Cumhurbaşkanlığına sunulur. Cumhurbaşkanı, bunlar arasından birini seçer ve rektör olarak atar. Vakıflarca kurulan üniversitelerde rektör adaylarının seçimi ve rektörün atanması ilgili Mütevelli Heyet tarafından yapılır.

**2547 sayılı Kanunun Rektörlerle ilgili 13 üncü Maddesinde
Yapılan Değişiklikler**

- 1) 17.08.1983 tarih ve 2880 sayılı kanun
- 2) 02.01.1990 tarih ve 398 sayılı KHK (Aynen Kabul:
07.03.1990 tarih ve 3614 sayılı kanun)
- 3) 29.05.1991 tarih ve 3747 sayılı kanun
- 4) 01.07.1992 tarih ve 3826 sayılı kanun
- 5) 18.06.2008 tarih ve 5772 sayılı kanun (yürürlükteki metin)

Rektörler İle İlgili 13 üncü Maddenin Eleştirilmesi

Madde 13 - Rektör

Rektörlerle ilgili 13 üncü maddenin iki fıkkı var. Birincisinde rektörlerin seçilme usulleri, ikincisinde ise, rektörlerin görev ve yetkileri tanımlanmaktadır. Esasında maddenin tamamına baktığımızda her iki fıkkın bugün kalkınmış ülkelerde uygulanan sistemlerden farklılık arz ettiğini görürüz. Rektörün kişilik ve nitelikleri üniversitenin kaderini belirlemede temel unsur olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle çağımızda üniversiteleri yönetenler, rektör ararken zor seçici olmaktadır. Rektörün yöneticilik özelliklerinden ziyade, liderlik vasıfları üzerinde durulmaktadır. Ülkemizde 28 yıldan beri uygulanmakta olan yasamız, rektörün niteliklerini dikkate almadan, bazı çevrelerin adamı olma özelliğini ön plana çıkarmaktadır. Bazı çevreler olarak saydıklarımızın birincisi, adayın kendi üniversitesindeki öğretim üyelerinin sempatisini kazanıp onların oylarını almasıdır. İkinci çevre, Yükseköğretim Genel Kurulu'dur. Adayın bu kurulda yapılacak elemelerden geçmesi gerekiyor. Son aşama olarak, Cumhurbaşkanı'nın ve ona bağlı danışmanların elemesinden geçerek atanma hakkını kazanmaktır. Bu üç aşamadan geçebilmek için saydığımız çevrelerin adamı olması gerektiği açıkça belirmektedir.

Bazı düşünürler, devlet üniversiteleri halka ait olduğuna göre, üniversite yöneticilerinin halkın temsilcileri tarafından atanmasının demokrasi gereği olmadığına işaret etmektedirler. Halkın, halk tarafından yönetim biçimi olan demokrasiye uyum için, üniversitelerimizin yönetimini, batının kalkınmış ülkelerinde olduğu gibi, halk tarafından seçilen Mütevelli Heyetlere bırakmamız gerekmektedir.

Bugün ülkemizde uygulanan üniversite rektörlerinin seçim ve atama sisteminin bize 12 Eylül 1980 ihtilalinin bir armağanı olduğuna yukarıda işaret etmiştik. Askeri darbe ile yönetimi ele geçirenler, ülkeyi bir merkezden yönetmeyi amaçlıyorlardı. Bu nedenle ülkenin güç odaklarını kendilerine bağlıyorlardı. Üniversiteleri diledikleri yöne doğru

yönlendirmek maksadı ile rektör seçim işlerinde son sözün kendilerinde olmasını istemişlerdi. Bu sistemin üniversitelerin ilerlemesine belirli bir katkısı olmadığı açıkça görülüyor.

Devlet Üniversitelerinde Rektör Seçim Sistemi:

Son tadillere göre bugün yürürlükte olan kanun, rektörlerin profesörler arasından 4 yıl için seçileceğini ve yaş haddinin 67 olduğunu belirtmektedir. Rektör seçimine yalnız üniversitede görevli öğretim üyeleri katılabiliyor. Usulüne uygun oylama için hazırlık yapıldıktan sonra;

“Öğretim üyeleri toplanarak, profesörler arasından rektör adayları seçmek için oy verirler.

Bu toplantıda en çok oy alan 6 kişi aday olarak seçilmiş sayılır, bunlardan Yükseköğretim Kurulu’nun seçeceği 3 kişi Cumhurbaşkanı’na sunulur. Cumhurbaşkanı bunlardan birini seçer ve rektör olarak atar.”

Yeni Kurulan Üniversitelere Rektör Seçilmesi

Rektör adayı olarak başvuran profesörler arasından Yükseköğretim Genel Kurulu’nun seçeceği üç aday Cumhurbaşkanlığı’na sunulur. Cumhurbaşkanı, bunlar arasından birini seçer ve rektör olarak atar.

Vakıf Üniversitelerinde Rektör Seçimi

Vakıf üniversitelerinde, rektörlerinin nasıl seçileceği konusunu yukarıda incelerken kanunun kendi içindeki maddeler arasındaki çelişkiye işaret etmiştik.

2547 sayılı kanunumuzun 13 üncü maddesi *“Vakıflarca kurulan üniversitelerde rektör adaylarının seçimi ve **rektörün** atanması ilgili Mütevelli Heyet tarafından yapılır.”* diyerek rektör seçimlerinin ve atanmasının Mütevelli Heyetçe yapılacağını hükme bağlamıştır. Bu madde 25 yıldan beri değişmeden yürürlükte bulunuyor.

31.12.2005’te **“Vakıf Yükseköğretim Kurumları Yönetmeliği”** yayımlanınca yeni bir durumla karşı karşıya olduğumuzu görüyoruz. Yönetmeliğin kanunlara ters düşen hükümler içermemesi gereğine dikkat

edilmediği gerçeğini görüyoruz. Yeni yayımlanan yönetmelikte “Yükseköğretim Kurulunun olumlu görüşü alındıktan sonra” Mütevelli Heyetçe atanır koşulu bulunuyor.

Yükseköğretim Kurulunun, vakıf üniversiteleri üzerindeki yönlendirme yetkisini artırıcı olan bu koşul modern yönetim kurallarına uymamaktadır. Vakıf üniversitelerinin vakfedenlerin planladığı yönde gelişebilmesi için, yöneticilerini özgürce seçebilmeleri gerekir.

Bahis konusu yönetmeliğin 22 nci maddesi aynen şöyle;

*“Vakıf üniversitesi veya yüksek teknoloji enstitüsünün, yöneticileri olan **rektörler** Yükseköğretim Kurulunun olumlu görüşü alındıktan sonra Mütevelli Heyeti tarafından dört yıl süre ile atanır.”*

Yönetmelikteki “**Yükseköğretim kurulunun görüşü alındıktan sonra**” ibaresinin kanunun ana metnindeki 13 üncü maddesi hükmüne aykırı olduğu açıkça görülüyor. Üniversitemizin verimli çalışmaları için, kanunlarımızın çağdaş dünya görüşü ile çelişkiye düşmemesi gerekir.

Dünyanın en eski üniversitesi olan Bologna'nın kuruluşunun 900 yılında Avrupa Yükseköğretim Alanının geliştirilmesi amacıyla, yapılan toplantıda, Avrupa Eğitim Bakanlarının Ortak Deklarasyonunda şöyle bir sonuç vardı: “**Yönetme, Kontrol Et**” prensibine uyulması, Eğitim Bakanlarının ve Rektörlerin görüşü olarak ön plana çıkarılmıştı.

Rektör seçim yöntemleri bu kadar karışık. Şimdi, rektörlerin görev ve yetkileri üzerinde biraz duralım. Yürürlükteki kanunumuz kazuistik yöntemle rektörün görev ve yetkilerini tek tek sayarak rektörü dar bir çerçeveye sığdırmaktadır. Oysaki çağımızda rektörlerin karşılaşılabilecekleri olasılıkları sayarak belirlememiz olası değildir.

Kanunumuzun 13 üncü maddesinde rektörün **görev ve yetkileri** bir arada aynen şöyle verilmektedir;

b) Görev, yetki ve sorumlulukları:

(1) Üniversite kurullarına başkanlık etmek, yükseköğretim üst kuruluşlarının kararlarını uygulamak, üniversite kurullarının önerilerini inceleyerek karara bağlamak ve üniversiteye bağlı kuruluşlar arasında düzenli çalışmayı sağlamak,

(2) Her eğitim - öğretim yılı sonunda ve gerektiğinde üniversitenin eğitim öğretim, bilimsel araştırma ve yayım faaliyetleri hakkında Üniversitelerarası Kurula bilgi vermek,

(3) Üniversitenin yatırım programlarını, bütçesini ve kadro ihtiyaçlarını, bağlı birimlerinin ve üniversite yönetim kurulu ile senatonun görüş ve önerilerini aldıktan sonra hazırlamak ve Yükseköğretim Kuruluna sunmak,

(4) Gerekli gördüğü hallerde üniversiteyi oluşturan kuruluş ve birimlerde görevli öğretim elemanlarının ve diğer personelin görev yerlerini değiştirmek veya bunlara yeni görevler vermek,

(5) Üniversitenin birimleri ve her düzeydeki personeli üzerinde genel gözetim ve denetim görevini yapmak,

(6) Bu kanun ile kendisine verilen diğer görevleri yapmaktır.

Üniversitenin ve bağlı birimlerinin öğretim kapasitesinin rasyonel bir şekilde kullanılmasında ve geliştirilmesinde, öğrencilere gerekli sosyal hizmetlerin sağlanmasında, gerektiği zaman güvenlik önlemlerinin alınmasında, eğitim - öğretim, bilimsel araştırma ve yayım faaliyetlerinin devlet kalkınma plan, ilke ve hedefleri doğrultusunda planlanıp yürütülmesinde, bilimsel ve idari gözetim ve denetimin yapılmasında ve bu görevlerin alt birimlere aktarılmasında, takip ve kontrol edilmesinde ve sonuçlarının alınmasında birinci derecede yetkili ve sorumludur.

2547 sayılı kanun 26 yıl önce hazırlanmıştı, geçen bu süre içinde günün şartlarına uyum sağlamak için, 15 yıl önce 13 üncü maddeye rektörlerin görevlerini belirlemek için ilave edilen 6 ncı bentteki değişikliğin de çağı yakalamaya yetmediğini açıkça görmekteyiz.

Rektörün **görev, yetki ve sorumluluklarını** belirtilen bu 6 ncı bentte ve altındaki satırlarda sıralanan görevlerde, ölçülebilir bir değer bulunmuyor. Ayrıca bazılarını, gereksiz (belki incitici) olarak görmek mümkün. Eğer, kurullara başkanlık edeceğini, YÖK'ten gelecek kararları uygulaması gerektiğini bilmeden ve hatta yukarıda sıralanan diğer bentlerdeki görevlerin rektörün asli görevi olduğunu bilmeden, bu göreve talip olmuşsa, o profesörün halinin çok kötü olacağını söyleyebiliriz. 6 ncı bentte: "*Bu kanun ile kendisine verilen diğer görevleri yapmaktır*" şeklindeki bir görev tanımının yerinde olduğunun kabul edilmesi zor. Elbette ki, üniversitede görevli her profesör, 2547 sayılı kanunun kendisine verdiği tüm görevleri yapması gerektiğini biliyordur. Burada sıralanan görev ve yetkileri önceden

bilmeyen bir profesörün rektör olarak atanacağı üniversitenin işi çok zor olacaktır.

Rektörlerin görev tanımının çok basit ve ayrıca işlevsiz şekilde düzenlenmiş olduğu gerçeği ile karşı karşıyayız. Üniversiteyi yönetecek, çağdaş bilim ve teknolojinin yakalanması ve bilgi üretiminin oluşması için gerekli ortamı hazırlayacak rektör için, bu görev tanımının yetersiz ve gereksiz hükümler içermekte olduğu söylenebilir.

Yıllar önce o günün koşullarına uygun olarak ortaya konan kurallar ancak statükoyu korumaya yarar. Üniversitelerde devrimci yeni fikirlerin oluşması için üniversitelerin, özerk olması ve yöneticilerin yetkin ve yaratıcı olmaları gerekir. Üniversiteler ve rektörler ancak eşit şartlarda, meşru rekabet ortamında ülkeye ve topluma yararlı olabileceklerdir.

Rektöre verilecek görevlerin ve beklenen sonuçlarının, bilimsel metotlarla ölçülebilen sayısal değerleri içermesi gerekmektedir. Bugün dünyada en ileri ülkelerde uygulanan sistemleri örnek alarak hazırladığımız, yeni rektörlük anlayışının gerekçelerini birlikte incelemeye geçebiliriz.

Türkiye çok hızlı bir büyüme sürecine girmiş bulunuyor. Buna bağlı olarak yeni üniversite ve meslek yüksek okulların sayıları çok hızlı bir şekilde artmaya devam etmektedir. Her ile bir üniversite görüşü ile 2009 yılında açılan yeni üniversitelerle birlikte, üniversitelerimizin sayısı 139'u buldu. Devletçe her ilde bir üniversite açılmış olmasına rağmen mevcut kontenjanların talebi karşılamaya yetmediğini görüyoruz. Önümüzdeki yıl, yeni üniversitelerin hizmete girmesi ile talebin büyük oranda karşılanacağı düşünülse bile, bazı üniversitelere gelecek yüksek talepte yine yığılma olacağı bekleniyor. Üniversitelerin sadece bilgi aktaran ve diploma veren kurumlar olmadığını dikkate alsak bile, Türk üniversiteleri AB, UK ve ABD üniversiteleri karşısında çok genç kalmaktadırlar. 1933 yılında kurulan ilk üniversitemiz olan İstanbul Üniversitesi henüz yerleşimini tamamlayamadı.

Rektörlerle İlgili 13 üncü Maddenin Değiştirilmesinin Gerekçesi

İletişim çağında gelişen teknolojiler bireysel ve toplumsal yaşantımızı her yönüyle etkilemekte ve değiştirmektedir. Her alanda olduğu gibi eğitim alanında da yeni terimlerle karşılaşmaktayız. Şimdi açıklayacağımız yeni rektör seçim sistemini izlerken “*Mütevelli Heyet*” ve “*Seçici Kurul*” olarak iki yeni terimle karşılaşacağız. Bu terimlerden şunları anlamamız gerekiyor:

Mütevelli Heyet: Vakıfların yönetim kurulunda görevli kişiler Mütevelli olarak anılırlar. Daha geniş olarak, bazı kurumların yönetiminde görevlendirilen kişi olarak anılır. Türk vakıf üniversitelerinde iki Mütevelli Heyet bulunmaktadır. Birincisi üniversiteyi kuran “*Vakfın Mütevelli Heyeti*” diğeri üniversiteyi yöneten kişilerin oluşturduğu, “*Üniversite Mütevelli Heyeti*”dir.

“*Seçici Kurul*” yeni bir terimdir. Devlet üniversiteleri halen doğrudan Yükseköğretim Kurulu tarafından yönetilmektedir. Devlet üniversitelerinin de vakıf üniversitelerinde olduğu gibi birer Mütevelli Heyet tarafından yönetilmesi için, Mütevelli Heyet üyelerini seçecek kuruldur. Seçici kurul, geçici bir kuruldur. Yükseköğretim Kurulu başkanının daveti üzerine, yılda bir kez toplanır. Bulunduğu şehirdeki üniversite Mütevelli Heyet üyelerini seçtikten sonra dağılır. Seçim sonuçları Yükseköğretim Kurulu’na ve ilgili üniversiteye bildirilir.

Üniversitelerimizi yöneten rektörlerin seçilme ve atama şekillerini 3. bölümde detaylı olarak görmüştük. Değişiklikleri ana hatlarına göre özetlersek, şu sıralamayı görürüz.

1933–1946’ Döneminde rektörü Bakan tayin ediyordu.	13 yıl.
1946-1981’ Özerklik, Üniversite kendi rektörünü seçiyordu.	35 yıl.
1981-2009’da Seçim-Elleme- Atama karma sistemi.	28 yıl.

Askeri darbe döneminde, üniversiteleri kontrol altında tutmak isteyen Devlet Başkanı ülkenin kaderini elinde tuttuğu gibi üniversiteleri de ele

geçirmeyi düşünüyordu. Tanıdığı ve bildiği kişiye üniversiteyi teslim edeceğini hayal ediyordu. Rektör seçimlerinde üç aday içinden, aldıkları oylara bakılmaksızın dilediğini rektör tayin etme yetkisini kullanabilmek için bu demokratik olmayan ve özerklikle bağdaşmayan sistemi getirmişlerdi.

Yükseköğretim Kurulu Başkanı
Prof. Dr. Yusuf Ziya ÖZCAN

564 profesörün içinden yarısını eleyip saf dışı bırakacak kurulun başkanı.

Askeri rejim bittiği halde bu demokratik olmayan sistem sürüp gidiyor. Ayrıca, bugün üniversitelerin sayılarının artmış olması bu sistemin rasyonel bir şekilde işletilmesine imkân vermemektedir. Çünkü 94 üniversitede altışardan, toplam 564 adayın adlarının Yükseköğretim Kurulu'na bildirilmesi gerekiyor. Yükseköğretim Kurulu'nun bu adayların yarısını elerken, isabetli bir karar verebileceğini düşünmek zor olduğu gibi, Cumhurbaşkanı'nın da isabetli karar verebilmesi için önüne gelecek 280 rektör adayının hepsini tanıyıp bilmesi gerekir ki, bu da pratikte mümkün görülüyor.

Rektörlük uzmanlık gerektiren bir görevdir. Cumhurbaşkanı'nın bu görevin inceliklerini bilerek atama yapmasını bekleyemeyiz. Tanıdığı veya sevdiği veya gelen istihbarata göre yapılacak bir tayinin, üniversiteye yararlı olacağı düşünülemez.

Bugün hepsi birer kamu kuruluşu olan (vakıf ve devlet) (toplamı 139) üniversitelerimizin rektörlerinin 45'i Mütevelli Heyet tarafından seçilmektedir. İhtilal döneminde hazırlanan bu aşırı merkezîyetçi ve otoriter sistemin, işletilmesi güç olduğu gibi, üniversitelerin verimini artıracak bir özelliği de yoktur.

Diğer taraftan, rektörlerin görevini tadat eden 2547 sayılı yasada, gelişmeyi ve büyümeyi ön gören ve rektörlere mecburiyet yükleyen, hedef gösteren herhangi bir hüküm bulunmadığından, rektörlerimiz ceza kanununa konu olabilecek bir suç işlemedikleri takdirde görevlerini tamamlamaktadırlar. YÖK'e bilgi sunmak, atama yapmak, gözetmek ve denetlemek gibi soyut görevlerle üniversiteyi çağdaşlaştırmak mümkün değildir.

Rektörün aldığı görevleri büyük oranda yerine getirmeye devam ettiği sürece, görevi devam edecektir. Verimin düşmesi veya hedeflerden büyük

oranda geri kalınacağı belirince sözleşmesinin devam etmeyeceğini rektör bilerek görevini sürdürecektir.

Mütevelli Heyetin rektörle yapacağı sözleşmede, Mütevelli Heyetin üniversiteyi ulaştırmayı planladığı hedefler ve görüşler yer alacaktır. Birkaç örnek vermek gerekirse;

Mütevelli Heyetin seçip görevlendireceği rektörle yapacağı sözleşmede rektörün görevleri ve gerçekleştireceği işler belirtilecektir. Rektör Mütevelli Heyetin onayı ve oluru ile görev yapar ve üzerine aldığı görevleri yerine getirmeye devam ettiği sürece görevi devam edecektir.

Rektör bir işletmedeki yönetici gibi en üst düzeydeki icra yetkilisi olarak, bir şirket hissedarlarına veya firmanın sahiplerine hesap veren bir yönetici gibi, Mütevelli Heyetine karşı rapor vermekte sorumludur. Rektörün görevlerinden birkaç maddeyi sıralarsak:

Üniversitelerin Mütevelli Heyetleri, kendi üniversitelerini rakipleri arasında daha ileri götürmek amacı ile çağın gerektirdiği çok daha büyük hedefler saptayarak rektör aracılığı ile bunları gerçekleştirmeyi ön görebileceklerdir.

Bugün üniversitelerimiz bir merkeze bağlı rektörler tarafından yönetilmektedir. Yurt sathına dağılmış farklı üniversiteler için merkezi otoritenin dinamik ve aktif kararlar alması beklenemez. Ancak, önceden belirlenmiş statik temel prensiplere göre hareket edecek rektörlerin gözetim ve denetimi altında olaysız ve uyumlu bir yönetim yeterli görülmektedir. Araştırma ve geliştirme, büyüme, verimlilik gibi kavramlar ikinci planda kalmakta ve hatta önceki Maliye Bakanına göre olmasa da olur mertebesinde gereksiz ve küçük faaliyetlerdir.

Edirne'den Kars'a, Samsun'dan Harran'a kadar yurt sathına dağılmış bulunan ve her biri ayrı bir özellik taşıyan üniversitelerimizin en demokratik ve verimli bir şekilde yönetimi için en uygun sistemin yerel yönetimin tayin edeceği Mütevelli Heyet ile mümkün olacağı açıktır.

Halkın halk tarafından, halk için yönetimi tarifine en çok uyan "**Mütevelli Heyet**" sisteminin başlangıçta Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nde uygulandığı ve elde edilen kazanımları ile diğer üniversitelere fark attığı ve bu farkın hala kapatılmadığı göz ardı edilmemelidir. Aynı şekilde kuruluşundan beri Mütevelli Heyetle yönetilen Bilkent Üniversitesi'nin de toplumdaki saygınlığı açıkça bilinmekte ve görülmektedir.

**Üniversitelerimizin en büyük sorunu olan kaynak sıkıntısına, ancak
Mütevelli Heyetler çare bulabilirler.**

Devlet Üniversitelerinde Mütevelli Heyet Oluşturulması ve Rektör Seçimi

Demokrasi yönünden olduğu kadar verimlilik yönünden de Mütevelli Heyet sisteminin gerekli olduğu açıktır. Üniversitelerimizin en büyük sorunu olan kaynak sıkıntısına, ancak Mütevelli Heyetler çare bulabilirler.

Yükseköğretim Kurulu'nun gözetim ve denetimi altında, **devlete ait üniversiteler ile devlet yardımı talep eden vakıf üniversitelerini yönetecek** "Mütevelli Heyetin" seçimi için oluşturulacak, seçici kurula ait genel prensipler ve temel ilkeler ile Seçici Kurul, Mütevelli Heyet ve rektörlerin görevlerine ait temel ilkeler aşağıda özetlenmiştir.

Bir Seçici Kurul Başkanı

İstanbul Valisi
Muammer GÜLER

Eğitime hizmet etmek,
bize onur verir.

Seçici Kurul: *Kuruluşu;* Yükseköğretim Kurulu Başkanı'nın daveti üzerine üniversitenin bulunduğu ilin valisinin başkanlığında, belediye başkanı, başsavcı ve kıdemli hâkimi, garnizon komutanı, ticaret ve sanayi odaları başkanları, vergi rekortmenleri, meslek kuruluşları temsilcileri ile sivil toplum örgütleri temsilcilerinden oluşur.

Görevleri; İldeki devlet üniversitelerini yönetecek Mütevelli Heyet üyelerini seçmekten ibarettir. Her yıl yaz aylarında olmak üzere yılda bir kez toplanır. Süresi tamamlanan Mütevelli Heyet üyelerinin yerine yenilerini seçer.

Mütevelli Heyet üyeleri, topluma mal olmuş, o üniversite mensubu ile toplumun herhangi bir kesiminin temsilcisi olmayan, üniversiteye bağış yapacak veya yaptıracak kişiler arasından seçilir.

Görev süreleri bitenlerin yerine yenileri seçilir. Her yıl üye sayısına göre 1 veya 2 üyenin yerine yenileri seçilerek yenileştirme yapılır. Toptan değiştirme yapılamaz.

Bir Mütevelli Heyet Başkanı

Rifat SARICAOĞLU

Mütevelli Heyet sistemi,
dünyada uygulanmakta olan
en akılcı sistemdir.

yapmak ve atamalarını yapmak, üniversitenin bütçesini hazırlamak, onaylamak ve uygulamaları izlemek, öğrenciden alınacak ücretleri tespit etmek, burslar ile ilgili programları hazırlamak, üniversiteye mali kaynak yaratmak ve ayrıca üniversiteye tahsis edilen kaynakları girişimci bir zihniyetle yönetmektir. Bu görevlerden bazıları için icra kurulları oluşturularak yürütülebilir.

Mütevelli Heyet: Üniversiteyi yöneten ve temsil eden en yüksek kuruldur. Üyelerin görev süresi 6 yıldır. En az yedi üyeden oluşur.

Üniversitenin ilerlemesi ve fonksiyonlarını yerine getirmesi kurulun temel görevidir. Toplum ile üniversite arasında hem tampon ve hem de köprü görevi yapar. Kamuya karşı üniversiteyi temsil ettikleri halde, akademik konularla doğrudan ilgilenmezler.

Görevleri: Başlıca görevleri; Rektörün sözleşmesini hazırlamak ve tayin etmek, dekan ve bölüm başkanları ile her unvan kademesindeki öğretim üyelerinin ve diğer personelin sözleşmelerini

Bir Rektör

Prof. Dr. İltir TURAN

Rektör; önce Lider,
sonra Yönetici olmalıdır.

öğrenci kabulü ile ilgili konular, akademik personelin önerileri üzerine akademik kurulda belirlenerek Mütevelli Heyetin onayına sunulur. Akademik konularda olduğu gibi, sözleşmesinde belirtilen konularda Mütevelli Heyete karşı sorumludur.

Rektör: Mütevelli Heyet adına sözleşmesinde belirtilen hedefler doğrultusunda üniversiteyi yöneten kişidir. Mütevelli Heyetin oluşturacağı bir komite tüm adaylar ile görüşme ve araştırmalar yaparak birkaç adayı yönetim kuruluna bildirir. Bu komitede, bazı yönetim kurulu üyeleri, öğretim üyeleri, öğrenci temsilcileri yer alır. Yönetim kurulu bu adaylarla uzun süren mülakatlar yapar ve sonuçta bunlardan biri ile sözleşme yaparak, rektör olarak atar.

Görevleri; Genel eğitim politikası, müfredat programları, işe alınacak yeni öğretim üyeleri ve

Rektör, Mütevelli Heyetin görüşünü alarak, üniversitenin mali ve idari işlerini yürütmek, kaynak yaratmak için bir idari ve ayrıca akademik işlerini takip için ayrı bir yardımcı seçer.

Rektör Akademik konularda olduğu gibi, sözleşmesinde belirtilen konularda Mütevelli Heyete karşı sorumludur. Sözleşmede, Rektörün görevleri ve kendisinin üniversiteyi götüreceği hedefler yer alacaktır. Birkaç örnek;

- Stratejik plan hazırlamak, yıllık aksiyon planı hedefleri ve bütçesini hazırlamak.
- Plan ve bütçe hedeflerini gerçekleştirmek.
- Öz geliri artırıcı faaliyetlerini gerçekleştirmek.
- Bağış ve yardım sağlama hedefleri.
- Alınacak ve mezun edilecek öğrenci sayılarında denge sağlamak.
- Mezunlar arasında iş bulma veya iş kurma olanağını yükseltmek.
- Bilimsel yayınlardaki hedefler.
- Bir yıl içinde başlayacak araştırma ve gelişme yayınlarının sayıları.
- Öğrenci kontenjanlarının artış oranları.
- Yüksek lisans kontenjanlarındaki artışlar.
- Öğrenci memnuniyeti.

Rektör üzerine aldığı görevleri büyük oranda yerine getirmeye devam ettiği sürece görevine devam edecektir. Verimin düşmesi veya hedeflerden büyük oranda geri kalacağı belirince sözleşmesinin devam etmeyeceğini Mütevelli Heyet kendisine bildirir. Esasında, rektör bir rekabet ortamında üniversiteyi rakipleri arasında ileriye götürmeye ve öne geçirmeye mecbur olduğunu bilerek görevini sürdürecektir.

Sonuç

Yükseköğretim ile ilgili yasalarda 1980 askeri darbesinin merkezîyetçi düşüncesini, Anayasanın bir hükmü olarak görüyoruz. (130 uncu maddenin 6 ncı fıkrasında: “*rektörler Cumhurbaşkanınca seçilir ve atanır.*”)

Bugün görevdeki, Cumhurbaşkanımız Sayın Abdullah Gül’ün, rektör seçim ve atamaları ile ilgili olarak, üniversitelerimize politikanın girmesine yol açan bu sistemin hemen değiştirilmesi önerisinin, üniversitemizdeki atıl güçlerin hareketlenmesine yol açacağına inanıyoruz.

Cumhurbaşkanımızın önerisi ve görüşüne uygun olarak hazırladığımız 2547 sayılı Kanunun rektör seçimi ile ilgili 13 üncü maddesinin yeni şeklini ekli olarak, Cumhurbaşkanımız, yetkililer ve aydınlarımızın takdirlerine sunuyoruz.

Yükseköğretim kurumlarının yasal statülerini karşılaştırdığımızda, üniversitelerimizin Devlet ve Vakıf üniversiteleri olarak iki önemli grupta toplandığını, kuruluş kanunlarına göre aralarında önemli farklar bulunmadığını ayrıca özel üniversitelerin henüz kurulmadığını görüyoruz.

1982 anayasamız, vakıfların yükseköğretim kurumu açmasına izin verirken, bu kurumların da Anayasa’da devlet üniversiteleri için belirtilen hükümlere tabi olduğu hükmünü vermiştir. Vakıfların yükseköğretim kurumları açmasına izin veren Anayasamızın 130 uncu maddesinin son fıkrası aynen şöyledir;

“Vakıflar tarafından kurulan yükseköğretim kurumları, mali ve idarî konuları dışındaki akademik çalışmaları, öğretim elemanlarının sağlanması ve güvenlik yönlerinden, Devlet eliyle kurulan yükseköğretim kurumları için Anayasada belirtilen hükümlere tâbidir.”

Anayasamızın bu açık hükmüne rağmen uygulamada bazı farkların oluştuğunu görüyoruz. Bu farklılıklardan acilen giderilmesi gereken müşterek sorunları ön plana çıkıyor. İkinci planda, kalite yarışında birbirleri ile rekabet halinde bulunan Devlet ve Vakıf üniversitelerinin birbirlerinden örnek alacakları bazı uygulamalar bulunuyor.

Düzenlenmesi ve dikkatle uygulanmasını düşündüğümüz bu uygulamaları özetleyerek şöyle sıralayabiliriz;

a) Tüm üniversitelerimizi ilgilendiren müşterek konular;

- Kredi ve Yurtlar Kurumu güçlendirilmeli.
- DPT ve YÖK Yükseköğretim planlaması yapmalı.
- Öğretim üyesi açığının kapatılması için acil önlem alınmalı.

b) Devlet üniversitelerinin, Vakıf üniversitelerinden alacakları örnek uygulamalar;

1. Rektör seçim ve atamaları Mütevelli Heyetçe yapılmalı.
2. Öğrenci harçları etkin bir düzeye çıkarılmalı.
3. Vakıf üniversitelerindeki gibi **malî ve idarî** özerklik sağlanmalı.

c) Vakıf üniversitelerinin de Devlet üniversitelerinin tabi olduğu hükümlere uyması, Anayasanın 130 uncu maddesinin son fıkrası gereğidir.

1. Öğretim üyelerinin devlet memuru olduğu kabul edilmeli.
2. Öğretim üyelerine Hususi damgalı (Yeşil) pasaport verilmeli.
3. Su, elektrik ve doğalgaz için, Kamu Kurumu tarifesi uygulanmalı.

Raporumuzun özeti olarak buraya aldığımız bu üç notta belirtilen sorunlardan ilki a), üniversite sayıları çok hızlı arttığı için oluşmuştu. Üniversite sayılarının artışına uyumlu olarak öğretim üyelerinin sayılarının artması kaçınılmazdır. Hayati önemi vardır. Acil olarak giderilmelidir.

b) Devlet üniversitelerimizin güçlenmesi için önce kasalarının dolu olması, sonra rektörün güçlendirilmesi gerekmektedir. Bunun da önemi açıktır.

c) Vakıfların, yükseköğretim kurumu kurmalarına 1982 tarihli Anayasamız izin verdiği halde bürokratlarımızın da izin vermesi için on dört yılın geçmesi gerekti. Sonunda izin altında ama hâlâ bazı eksiklikleri bulunuyor. Anayasamızın dediği gibi, Vakıf yükseköğretim Kurumlarının, devlet eliyle kurulan yükseköğretim için, Anayasada belirtilen hükümlere tabi olması gerektiğinden bu uygulamaların yapılmasının önemi açıkça görülüyor.

Toplumumuzun özlemlerine cevap veren hükümetlerimizin bu uygulamalarını halkımızın çok iyi takdir edeceğine inanmaktayız.

www.latifmutlu.com

Değiştirilmesi Önerilen Kanun Metni

(Yürürlükteki metin - Temmuz 2009)

Rektör

Madde 13-

a) Devlet üniversitelerinde rektör, profesör akademik unvanına sahip kişiler arasından görevdeki rektörün çağrısı ile toplanacak üniversite öğretim üyeleri tarafından seçilecek adaylar arasından Cumhurbaşkanınca atanır. Rektörün görev süresi 4 yıldır. Süresi sona erenler aynı yöntemle yeniden atanabilirler. Ancak iki dönemden fazla rektörlük yapılamaz. Rektör, üniversite veya yüksek teknoloji enstitüsü tüzel kişiliğini temsil eder. Rektör adayı seçimleri gizli oyla yapılır. Oy veren her öğretim üyesi oy pusulasına yalnız bir isim yazabilir. Birinci toplantıda öğretim üyelerinin en az yarısının hazır bulunması şarttır. Bu sağlanmadığı takdirde toplantı 48 saat ertelenir ve nisap aranmaksızın seçime geçilir. Bu toplantıda en çok oy alan altı kişi aday olarak seçilmiş sayılır. Yükseköğretim Genel Kurulunun bu adaylar arasından seçeceği üç kişi Cumhurbaşkanlığına sunulur. Cumhurbaşkanı, bunlar arasından birini seçer ve rektör olarak atar. Yeni kurulan üniversitelere rektör adayı olarak başvuran profesörler arasından Yükseköğretim Genel Kurulunun seçeceği üç aday Cumhurbaşkanlığına sunulur. Cumhurbaşkanı, bunlar arasından birini seçer ve rektör olarak atar. Vakıflarca kurulan üniversitelerde rektör adaylarının seçimi ve rektörün atanması ilgili Mütevelli Heyet tarafından yapılır.

Rektörlerin yaş haddi 67 yaştır. Ancak rektör olarak atanmış olanlarda görev süreleri bitinceye kadar yaş haddi aranmaz.

Rektör, çalışmalarında kendisine yardım etmek üzere, üniversitenin aylıklı profesörleri arasından en çok üç kişiyi rektör yardımcısı olarak seçer. Ancak, merkezi açıköğretim yapmakla görevli üniversitelerde, gerekli hallerde rektör tarafından beş rektör yardımcısı seçilebilir.

Rektör yardımcıları, rektör tarafından beş yıl için atanır.

Rektör, görevi başında olmadığı zaman yardımcılarında birisini yerine vekil bırakır. Rektör görevi başından iki haftadan fazla uzaklaştığında Yükseköğretim Kuruluna bilgi verir. Göreve vekalet altı aydan fazla sürerse yeni bir rektör atanır.

b) Görev, yetki ve sorumlulukları:

(1) Üniversite kurullarına başkanlık etmek, yükseköğretim üst kuruluşlarının kararlarını uygulamak, üniversite kurullarının önerilerini inceleyerek karara bağlamak ve üniversiteye bağlı kuruluşlar arasında düzenli çalışmayı sağlamak,

(2) Her eğitim - öğretim yılı sonunda ve gerektiğinde üniversitenin eğitim öğretim, bilimsel araştırma ve yayım faaliyetleri hakkında Üniversitelerarası Kurula bilgi vermek,

(3) Üniversitenin yatırım programlarını, bütçesini ve kadro ihtiyaçlarını, bağlı birimlerinin ve üniversite yönetim kurulu ile senatonun görüş ve önerilerini aldıktan sonra hazırlamak ve Yükseköğretim Kuruluna sunmak,

(4) Gerekli gördüğü hallerde üniversiteyi oluşturan kuruluş ve birimlerde görevli öğretim elemanlarının ve diğer personelin görev yerlerini değiştirmek veya bunlara yeni görevler vermek,

(5) Üniversitenin birimleri ve her düzeydeki personeli üzerinde genel gözetim ve denetim görevini yapmak,

(6) Bu kanun ile kendisine verilen diğer görevleri yapmaktır.

Üniversitenin ve bağlı birimlerinin öğretim kapasitesinin rasyonel bir şekilde kullanılmasında ve geliştirilmesinde, öğrencilere gerekli sosyal hizmetlerin sağlanmasında, gerektiği zaman güvenlik önlemlerinin alınmasında, eğitim - öğretim, bilimsel araştırma ve yayım faaliyetlerinin devlet kalkınma plan, ilke ve hedefleri doğrultusunda planlanıp yürütülmesinde, bilimsel ve idari gözetim ve denetimin yapılmasında ve bu görevlerin alt birimlere aktarılmasında, takip ve kontrol edilmesinde ve sonuçlarının alınmasında birinci derecede yetkili ve sorumludur.

(Önerilen Metin - Temmuz 2009)

Mütevelli Heyet ve Rektör

Madde 13.

Genel:

Yükseköğretim kurumlarının tüzel kişiliğini temsil eden Mütevelli Heyet, kurumun en yüksek karar organıdır, en az yedi üyeden oluşur, görev süreleri 6 yıldır, süresi biten üyeler yeniden seçilebilir. Mütevelli Heyet kendi aralarından birini iki yıl için başkan seçer. Mütevelli Heyet üyeliği fahridir, en az iki ayda bir toplanırlar, her yıl üye sayısına göre bir veya iki üye değiştirilerek yenileştirme yapılır, toptan değiştirme yapılmaz.

a) Devlet üniversitelerinde:

“Seçici Kurul” Devlet ve devletten yardım talep eden vakıf yükseköğretim kurumlarında mütevelli heyet seçimi için: Yükseköğretim kurumunun bulunduğu ilde Valinin başkanlığında, belediye, adli mahkeme, idari mahkeme ve baro başkanı, garnizon komutanı, defterdar, vergi

rekortmenleri, sanayi ve ticaret odaları ile sivil toplum kuruluşları ve Yükseköğretim Kurulu temsilcilerinden oluşur. Yükseköğretim Kurulu başkanlığının daveti üzerine, en az yılda bir kere toplanır.

Görevleri: Devlet ve devletten yardım talep eden vakıf yükseköğretim kurumlarını yönetecek Mütevelli Heyet üyelerini seçmektir.

Mütevelli Heyet üyeleri, topluma mal olmuş, o üniversite mensubu ile toplumun herhangi bir kesiminin temsilcisi olmayan, üniversiteye bağlı yapacak veya yaptıracak kişiler arasından seçilir.

Mütevelli Heyet: Üniversitenin ilerlemesi ve fonksiyonlarını yerine getirmesi kurulun temel görevidir. Toplum ile üniversite arasında hem tampon ve hem de köprü görevi yapar.

Görevleri: Rektörü seçmek, sözleşmesini hazırlamak, tayin etmek, öğretim elemanları ile diğer personelin sözleşme ve atamalarını yapmak, üniversitenin bütçesini hazırlamak, onaylamak ve izlemek, öğrenciden alınacak katkı paylarını tespit etmek, burslar ile ilgili programları hazırlamak.

Rektör, dekanlar ve Mütevelli Heyet üyelerinin görevlerinde meydana gelen değişiklikler en geç bir ay içinde yükseköğretim kurumuna bildirilir.

Rektör: Mütevelli heyet adına sözleşmesinde belirtilen hedefler doğrultusunda üniversiteyi yönetir. Mütevelli heyet üyelerinin görüşünü alarak tam zamanlı öğretim üyeleri arasından en çok üç rektör yardımcı seçer. Açık öğretim üniversitelerde, gerektiğinde yardımcı sayısı beşe kadar çıkarılabilir.

Görevleri; Genel eğitim politikası, müfredat programları, işe alınacak yeni öğretim üyeleri ve öğrenci kabul ile ilgili konular, akademik personelin önerileri üzerine akademik kurulda belirlenerek Mütevelli Heyetin onayına sunulur.

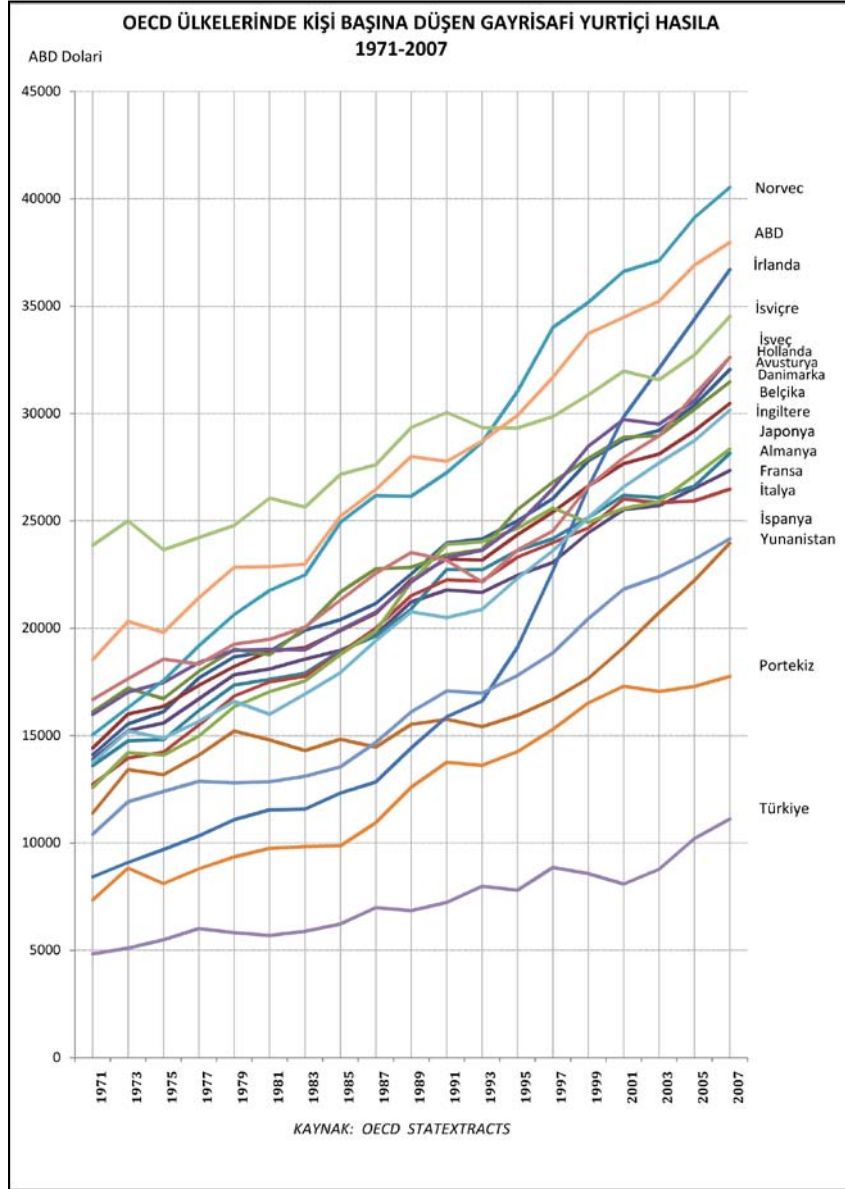
Sözleşmesinde belirtilen konularda Mütevelli Heyete karşı sorumludur.

Rektör üzerine aldığı görevleri büyük oranda yerine getirmeye devam ettiği sürece görevine devam edecektir. Verimin düşmesi veya hedeflerden büyük oranda geri kalacağı belirince sözleşmesinin devam etmeyeceğini Mütevelli Heyet kendisine bildirir. Esasında, rektör bir rekabet ortamında üniversiteyi rakipleri arasında ileriye götürmeye ve öne geçirmeye mecbur olduğunu bilerek görevini sürdürecektir.

b) Vakıf yükseköğretim kurumlarında:

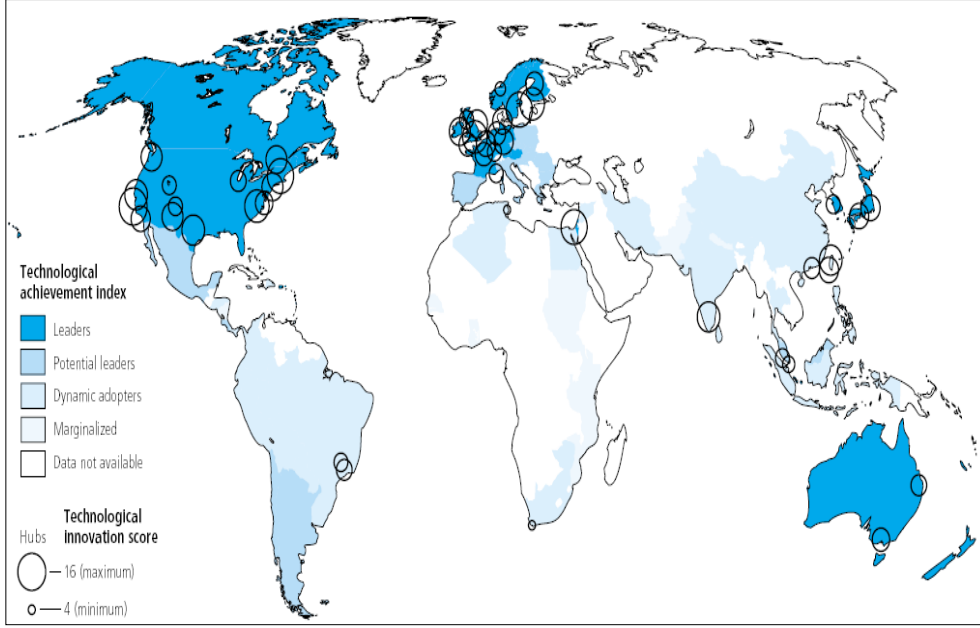
Devletten yardım talebinde bulunmayan Vakıf üniversitelerinde, rektör adaylarının seçimi ve rektörün atanması Mütevelli Heyet tarafından yapılır.

Ek. 1: Türkiye ve Diğer OECD Ülkelerinde 30 Yıl Boyunca Kalkınma Hızlarının Yükselişi

Yukarıdaki grafik OECD Ülkelerinde kişi başına düşen gelirin 30 yılda nasıl değiştiğini göstermektedir. Türkiye'nin kalkınma hızının beklenen düzeyde olmadığı görülüyor. Diğer ülkelerle aramızdaki mesafe giderek açılıyor.

Ek. 2: Dünya Üzerinde Bilgisayar, Telefon Gibi Yeni Teknolojilerin Kullanma Kapasiteleri

Yukarıdaki haritada görüldüğü üzere, Türkiye'nin, Irak, Libya, Somali, Azerbaycan ve Rusya gibi standart dışı kalması üzücü.

**Ek. 3: Kamu Bütçesinden Yapılan Eğitim Harcamalarında
Öğrenci Başına Düşen Miktar**

Ülke	\$
Danimarka	2.805
Norveç	2.718
İsviçre	2.467
İsveç	2.018
Finlandiya	1.809
İtalya	1.642
Avusturya	1.561
Fransa	1.560
Japonya	1.552
Belçika	1.533
A.B.D.	1.487
Kanada	1.387
Almanya	1.356
Hollanda	1.335
İngiltere	1.074
İspanya	722
Portekiz	545
Yunanistan	444
Kore	389
Rusya	99
Türkiye	96

Bu kadar az para harcayarak iyi eğitim yaptığımızı söyleyemeyiz. Çağa uyum sağlamak ve çağı yakalamak için Kore ve Yunanistan kadar eğitim harcaması yapmalıyız.

Bu da öğrenci katkıları ile sağlanabilir.

Ek. 4: Bazı Ülkelerde Yükseköğretimde Öğrenci Başına Eğitim Harcaması (2005 Yılı, ABD Doları)

ABD	19.538
Kanada	15.689
İsviçre	14.335
Danimarka	10.190
İngiltere	9.130
Norveç	9.105
Hollanda	8.335
İsveç	8.278
Avusturya	8.045
Avustralya	7.904
Belçika	7.722
Finlandiya	7.506
İrlanda	7.223
Almanya	6.718
Fransa	6.708
İspanya	6.563
Kore	6.098
Macaristan	5.994
İzlanda	5.809
Çek Cumhuriyeti	5.479
İtalya	5.375
Meksika	4.998
Yunanistan	4.468
Polonya	3.957
Slovakya	3.872
Türkiye	2.614
OECD average	7962
OECD total	11576

Ek. 5: Yükseköğretim'de Eğitim Giderlerinin Kaynakları

		%	%
	Ülkeler	Kamu	Öğrenci
1	Kore	23	77
2	Japonya	40	60
3	ABD	43	57
4	Avustralya	48	52
5	Kanada	56	44
6	Yeni Zelanda	61	39
7	Polonya	69	31
8	Meksika	69	31
9	İngiltere	70	30
10	İtalya	72	28
11	İspanya	77	23
12	Macaristan	78	22
13	Hollanda	79	21
14	Fransa	81	19
15	Çek Cumhuriyeti	83	17
16	İrlanda	84	16
17	Slovakya	86	14
18	Belçika	87	13
19	Almanya	87	13
20	İzlanda	89	11
21	İsveç	89	11
22	Portekiz	92	8
23	Avusturya	93	7
24	Türkiye	95	5
25	Finlandiya	96	4
26	Norveç	97	3
27	Danimarka	97	3
28	Yunanistan	97	3
	OECD ortalaması	76	24

Ek. 6: Osmanlı İmparatorluğundan Ayrılarak Bağımsızlığını Kazanan Ülkelerin İnsani Gelişmişlik Sıralaması (2006)

ÜLKELER	HDR SIRALAMASI
İsrail	23
Yunanistan	24
Slovenya	27
Güney Kıbrıs	29
Malta	32
Kuveyt	33
Macaristan	35
Hırvatistan	44
Katar	46
Birleşik Arap Emirlikleri	49
Bulgaristan	54
Romanya	60
Bosna-Hersek	62
Libya	64
Makedonya	66
Arnavutluk	73
Suudi Arabistan	76
Lübnan	78
Ermenistan	80
Ürdün	86
Tunus	87
Türkiye	92
İran	96
Gürcistan	97
Azerbaycan	99
Filistin	100
Cezayir	102
Suriye	107
Mısır	111
Moldova	114
Fas	123
Yemen	150

Ek. 7: Eğitim Düzeyi ve Doğurganlık Oranları Arasındaki İlişki

Nüfus Sayımı: 1985 (12 ve Daha Yukarı Yaş)				
Eğitim Düzeyi	Sayılan Kadınlar (Anneler)	Bir Anneye Düşen Çocuk Sayısı	Yaşayan Çocuklar	Nüfus Dağılımındaki Oranı (%)
Cahil	5.235.719	5,6	29.300.552	57,97
Diplomasız	987.064	4,5	4.397.472	8,70
İlkokul Mezunu	5.358.800	2,9	15.663.455	30,99
Lise Mezunu	582.708	1,6	947.824	1,87
Yükseköğrenimli	169.888	1,3	228.219	0,45
Bilinmeyen	2.736	6.124	0,02
Toplam	12.336.915	4,1	50.543.646	100,00

Kaynak: Türkiye İstatistik Yıllığı 1999, Ankara 2000 (Sayfa: 80 - 81)

Bu Tablo;

a) Annelerimizin % 94' ünün cahil, diplomasız ve ilkokul mezunu olduğunu,

b) Nüfus artışını, okuryazar olmayan ve ilkokulu bitirmeyenlerin hızlandırdığını,

c) Eğitim düzeyi yükseldikçe, doğurganlık oranının azaldığını gösteriyor.

Ek. 8: Birleşmiş Milletler UNDP'ye Göre Ülkelerin Kalkınma İndeksi

Ülkeler	İndeks
İsveç	5
Hollanda	10
Finlandiya	11
Belçika	13
Avusturya	14
Fransa	16
İtalya	17
İngiltere	18
İspanya	19
Almanya	21
İsrail	23
Yunanistan	24
Kıbrıs	29
Hırvatistan	44
Bulgaristan	54
Romanya	60
Bosna-Hersek	62
Makedonya	66
Arnavutluk	73
Ukrayna	77
Lübnan	78
Ermenistan	80
Ürdün	86
Tunus	87
Türkiye	92

Bu tabloda görüldüğü gibi kalkınmış ülkeler kuzey ülkeleridir ancak güneydeki Ürdün'ün bile bizden ileri olması düşündürücüdür.

Karşı sayfada (Ek. 7'de) yer alan cahil anaların 50 milyon çocuğunun başarısı ancak bu kadar olur! Ermenistan'dan daha geri kaldığımız Birleşmiş Milletler UNDP tarafından dünyaya ilan edilir!..

Yararlanılan Kaynaklar

- AYHAN, Halis Prof. Dr.; “*Eğitim Bilimine Giriş*”, Şule yayınları, 1995.
- AYHAN, Halis Prof. Dr.; ORHAN, Oğuz; “*21.yy Türk Eğitim Sistemi*”, Sedar, İstanbul, 2001.
- ERDOĞAN, İrfan Prof. Dr.; “*(Yeni bir Binyıla doğru)Türk Eğitim Sistemi*”, Sistem yayınları, 2005.
- GRENARD, Fernand; “*Asya'nın Yükseliş ve Düşüşü*”, MEB yayını, İstanbul, 1992.
- HAYDAROĞLU, İlknur Polat Yrd. Doç. Dr.; “*Osmanlı'da Yabancı Okullar*”, Ocak yayını, 1993.
- KODAMAN, Bayram Prof. Dr.; “*Abdülhamid Devri Eğitim Sistemi*”, TTK, Ankara, 1991.
- LYBYER, Albert Howe Prof; “*Osmanlı İmparatorluğu'nun Yönetimi*”, Süreç yayın, 1987.
- MEHMEDOĞLU, Yurdagül Dr.; “*Okullarda Din Eğitimi*”, İlahiyat Fakültesi yayını, 2001.
- SANDER, Oral Prof. Dr.; “*Siyasi Tarih*”, İmge Kitapevi, 7 baskı, İstanbul, 1997.
- SARAY, Mehmet Prof. Dr.; “*İstanbul Üniversitesi Tarihi (1453 – 1993)*”, İ. Ü. Yayını, 1996.
- TEKELİ-İLKİN, İlhan-Selim Prof. Dr.; “*Eğitim ve Bilgi Üretimin Oluşumu*”. TTK, Ankara, 1993.
- UZUNÇARŞILI İ., Hakkı Ord. Prof.; “*Osmanlı Devletinin İlmiye Teşkilatı*”, TTK, Ankara, 1988.

İNDEKS

a		e	
AB	13,15,16,25,26,35	eğitim düzeyi	56
ABD (Amerika)	13,17,24,25,26,27,35,53,54	eğitim harcamaları	52,53,56
Abdullah Gül	23	eğitimin birliği yasası	27
Adalet ve Kalkınma Partisi	12	enflasyon	11,15,16,17
akademik kadro	7,27,45	Ermenistan	20,55,57
akademik özellikler	6	f	
akademik personel	8,18,19,42,45,49	fakülte	5,27,28
altyapı	7	fark	6,7,9,13,14,15,18,19,20,21,31,39,45
Amerikan üniversite	25	fonksiyon	8,21,42,49
Anadolu Ajansı	11,15	g	
anayasa	8,9,13,14,19,45	genel giderler	14
Aristoteles	9	h	
askeri ihtilâl	24	Harvard	25
askerlik	11,20	hususî damgalı pasaport	19
asliye ceza mahkemesi	10	■ - i	
atama	8,18,22,23,31,37,38,42,45,49	idari personel	18,20
Avrupa Yükseköğretim Alanı	33	ilk üniversitemiz	8,35
b		Illinois	25
bağımsız	55	ilmiye teşkilatı	11
başbakan	16	İlter Turan	42
Başkent	9	İngilizce	10,12
bilimsel	7,28,34,35,43,47,48	insani gelişmişlik	55
bilimsel metod	35	ISIS (Istanbul School of International Studies)	10
Bilkent	9,25,39	İsmail Hakkı Uzunçarşılı	11
Birleşmiş Milletler	57	İstanbul Bilgi Üniversitesi	11,46
board of trustees	25	İstanbul Valiliği	10
Bologna	33	İstanbul Üniversitesi	5,11,35
Bulgaristan	20,55,57	İSTEK Vakfı	9
burs	15,16,42,49	iyi bir eğitim	17
bürokrasi	9	j	
bürokrat	9,15	Japonya	17,52,54
c - ç		k	
cari hizmet giderleri	13	kalite	8,15
cari hizmet ödeneği	14	kalitenin yükseltilmesi	8
ceza kovuşturması	18,19	kalkınma hızı	15,50
cumhurbaşkanı	5,8,22,23,24,27,28,29,31,32,38,47	kalkınma indeksi	57
cumhuriyet savcıları	18	kalkınmış ülkeler	24,31,45,57
College of William and Mary	25	kamu bütçesi	13,17,52
d		kamu tüzel kişiliği	10,13,19,45
Danıştay	18,19	kariyer	21
Darülfünun	27	katkı payı	13,15,16,17
Demokles	20	kaynak sıkıntısı	39,41
demokratik kalkınma	9	kazuistik	33
dershane	9	Koç Üniversitesi	9
devlet memuru	18,49	kontenjan	8,35,43
devlet planlama teşkilatı	12,45	kontenjan yetersizliği	8
Devlet üniversiteleri	5,6,7,8,12,13,14,18,19,20,22,23,29,31,32,37,41,45,47,48	kredi	15,16
devlet yardımı	13,14,41	korsan üniversite	10
diploma	12,35,56	kurs	10
disiplin	20	kuruluş	5,8,10,13,18,21,24,25,28,33,34,38,39,41,47,48
disiplin suçu	20	l	
doğurganlık oranları	56	liderlik	8,21,31
dokunulmazlık	18,20,45		

m			
mali ve idari konular	13,15,19,21,43,45		
mali ve idari özerklik	21		
Massachusetts	25		
medrese	11,12,27		
medrese enflasyonu	11		
Mehmet Sağlık	10		
Mehmet Saray	11		
Memurin Muhakematı Hakkında Kanun	18		
merkezi bütçe	13,14		
merkezi otorite	39		
meslek örgütleri	6		
meslek yüksekokulu	9		
Milli Eğitim Bakanlığı	10,14,27		
Mimar Sinan	11		
Muammer Güler	41		
müdürlük	11,12		
müfredat	26,42,49		
Mütevelli Heyeti	5,6,18,33,37,39,41,42, 43,46,49		
n			
Nimet Çubukçu	10		
NTV	23		
Nobel	27		
o - ö			
OECD	13,50,53,54		
Osmanlı Devleti	11		
öğrenci disiplin işleri	20		
öğrenci harçları	15		
öğrenci kabulü	42		
öğrenci kontenjanı	43		
öğrenciler korumasız	20		
öğrenci sayıları	8,43		
öğrenim kredisi	16		
öğrenim ücretleri	14		
öğretim üyeleri	5,22,24,28,29,31,32, 42, 47,49		
öğretim elemanları	13,14,18,19,34,45, 48,49		
önder	7		
ÖSS barajı	9		
ÖSYM	8		
özerk	13,14,21,24		
p			
parasız eğitim	16		
politize	23		
president	25		
protesto	15,16,17		
r			
Recep Tayyip Erdoğan	16		
rejim	38		
rekabet	17,21,22,35,43,45,49		
rektörün atanması	21,29,32,47		
rektörün görev ve yetkileri	33		
rektör seçim	5,6,7,8,21,22,23,24,32,33,37,38,41,45		
Rıfat Sarıcaoğlu	42		
Romanya	20,55,57		
s - ş			
Seçici Kurul	5,6,37,41,45,48		
seçim modeli		8	
seçim sistemi		8,32,37,46	
supreme court		25	
stratejik plan		43	
t			
Tayfun Furkan Gülen		16	
teknoloji	17,29,33,35,37,47,51		
temel eğitim		17	
tüzel kişilik	7,10,13,18,19,25,29,45,47,48		
u - ü			
Uğur Alacakaptan		6	
UK (United Kingdom)		13,35	
Ulusal Öğrenci Konseyi		16	
uygarlık		7,20	
uygulamada farklılık		7	
Uygur Tazebay		9	
uyum	14,23,31,34,39,52		
üniversiteler kanunu		5	
üniversite sayıları		8,11,24	
v - w			
vakıflar	8,9,12,13,18,19,21,27,29,32,37,45,47		
vakıf üniversiteleri	5,6,7,9,11,12,13,14,15,18,19, 21,22,25,32,33,37,41,45		
vakıf yükseköğretim kurumları	18,21,32,49		
verimlilik	24,39,41		
Virginia	25		
y			
yargı	10,11,18,19,22		
yapısal farklar	13		
yaş haddi	32,47		
Yeditepe	9,25		
Yükseköğretim Kurulu (YÖK)	5,8,9,10, 12,13,14, 15,16,18,23,24,29,34,38		
yerel yönetimler	12		
yeşil pasaport	19,45		
Yunanistan	20,52,53,54,55,57		
Yusuf Ziya Özcan	38		
yönetme, kontrol et	33		
Yüksek Mahkeme	25		
yüksekokul	9		
yükseköğrenim kurumları	9		
Yükseköğretim Kanunu (2547)	13,14,15,18,19, 20,21,28,30,32,34,38,45		
z			
zapturapt		20	

Latif MUTLU'nun Yayınlanmış Eserleri:

- Eğitim Düşünceleri (Dünyada ve Türkiye'de yükseköğretim), Ana Yayıncılık, 1997.
- Yükseköğretimin Finansmanı (Yasal düzenlemeler), TÜSİAD raporu, 2000, İstanbul.
- Uygarlığın Durak Yerleri, GOA yayınevi, İstanbul, 2006,
- Yükseköğretime Giriş ve Yükseköğretim, Türkiye Bilimler Akademisi yayını, Ankara, 2006.